

CATALONIA

PUBLICACIÓ MENSUAL EDITADA PEL CENTRE CATALA DE B.A.

REDACTOR EN CAP

RAMON ESCARRA

DIRECTOR

LLUIS MACAYA

ADMINISTRADOR

R. GIRONA RIBERA

ANY IV. — No. 26. — ABRIL 1930 — CHACABUCO 875 — U. T. 23, B. ORDEN 4141

REFLEXOS

Per JORDI D'ARGENT

111103

L'EXPOSICIÓ RECONQUISTADA.

Aquesta alta significança va tenir el concert donat per l'Orfeó Català, al Palau Nacional de l'Exposició de Barcelona, la tarda del diumenge 16 de març darrer. El poble català, amb aquell acte, va prendre possessió del gran certamen i va reconquistar ço que era ben seu, ço que ell havia concebut, projectat i engendrat, però que a l'hora solemnia del naixement i fructificació va ésser-li arrabassat, batejat i apadrinat amb nom, fórmules i gent forasters, que feien passar per propi el que era fill de la intel·ligència, el treball i l'art dels catalans. Una vegada més el gloriós estol de mestre Millet ha encarnat la representació més ampla i democràtica del nostre poble. Tothom sabia que mentre l'Orfeó fou governada pels homes de la senyera, aquests havien sol·licitat la cooperació de l'Orfeó Català per als festivals artístics i populars que abundantment eren organitzats a Montjuïc. Fins fou anunciat un concert de l'Orfeó en el Palau de Projeccions. Arribat el dia del concert, però, quan el Comitè de l'Exposició va saber que l'Orfeó, complint amb la seva tradició, es disposava a cantar presidit per la senyera, obrint l'audició amb el vibrant *Cant de la senyera*, de Maragall i Millet, va oposar-s'hi resolutament, per por que el públic no expansionés massa el seu entusiasme. Com en altres afortunades passades, la senyera de l'Orfeó i el seu himne esdevingueren un símbol, car aquesta massa coral va negar-se a donar el concert sense aquell volgut emblema. I per això un dels primers actes del nou Comitè de l'Exposició, un cop dissolt el que havia imposat la dictadura, fou eridar l'Orfeó Català i invitar-lo a donar un concert al Palau Nacional de Montjuïc. El nostre poble volgué regradar amb la se-

va presència i el seu aplaudiment l'actitud digníssima de l'Orfeó en aquells dies ma-lastrues, i palesar la seva identificació amb la mateixa. I el Palau Nacional es veié omplert per vint mil ànimes, i al de-fora restà encara una gernació enorme que

intel·lectuals madrilenys convidats a un acte de cordialitat pels intel·lectuals catalans. La impressió que aquesta *lligó de coses*, que aquesta catalanitat absoluta de la nostra vida, de les nostres institucions populars, de les nostres manifestacions culturals i artístiques, de la nostra parla, hauria fet als pensadors, escriptors i artistes forasters, va ésser decisiva per al reconeixement mental de la personalitat de Catalunya, si eren sincers els discursos i declaracions del prohoms castellans que visitaren Barcelona. Això pot ésser un pas important en el camí envers la solució de les aspiracions de Catalunya. En el camp de la llibertat poden trobar-se i àdhuc coincidir els d'una i altra ribera de l'Ebre. Tot dependrà de què aquella *lligó* no resti aviat oblidada i de què els escriptors i polítics de Madrid no segueixin escrivint i obrant — com han fet fins ara — com si no existís un pensament, una expressió i un problema diferencial a Catalunya.

SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent. — La Política. — El dibuixant Junceda, per Frederic Masriera. — Justícia de Foble, per Ramon Casellas. (Dibuix de P. Andvert). — Llibres, llibres, llibres!, per J. Torrendell. Joaquim Riera, poesies. (Dibuix de Santeliu). — Cròniques Barcelonines, per Ramon Caralt. — El bosc de Can Feu. — La Fira de les Roses. — Les Caramelles, per Jacint Verdagner. — El Centenari de Mistral. — Les nostres diades del mes d'Abril. — Recorrent l'Exposició, per F. Pujol i Algueró. — La Font dels Catalans. — L'Expansió de Catalunya, per Ramon Canals. — L'escultor Jaume Múrtrus, per Urbici. — Les entitats catalanes de Sudamèrica. — Notícies de casa, per J. Grau-Elies. (Dibuix de Macaya Cantó). — Pel nostre idioma, per Melcior Cases. — El Príncep Cor de Colom, per M. Bandranas Palà. (Dibuix de Eliseo Macaya. — Noticiari de Catalunya. — Portada, de Ll. Macaya.

va escoltar el concert a través dels *broad-castings*. I en fer l'aparició la senyera, una ovació immensa va retronar des de tots els àmbits de la sala; i en entonar el cor el *Cant fervorós*, sota la batuta màgica de mestre Millet, tot el poble, posat de peu, li va retro patriòtic homenatge i va coronar-lo amb una manifestació apoteòsica que feia voleiar els blancs mocadors arreu mentre la tronada dels aplaudiments i les aclamacions ressonaven dins la grandiosa nau. El poble català acabava de reconquistar la seva Exposició Universal!

LA COMPRESIÓ DE CATALUNYA.— Vuit dies després, el 25 de març, va realitzar-se en el mateix lloc el concert dedicat per l'Orfeó Català als

EL FRANCÈS QUE NO SE N'ADONA.

Molt bé M. Georges Claretie, que en *La Prensa* de Buenos Aires haveu parlat amb tanta extensió i elegància de la vostra visita a l'Exposició barcelonina. Vós no l'haveu copsat aquest fet diferencial, malgrat ésser la segona vegada que aneu a la ciutat en vint-i-cinc anys. Vós cercàveu l'Espanya clàssica, l'única que compreneu des dels *boulevards* de París; i haveu trobat una Espanya tota altra. Però no us haveu preguntat per què això era tan diferent d'allò ni haveu caput que Barcelona es catalana i Catalunya és un ens racial. Teniu l'honor d'ésser el primer estranger que no se n'adona. Aquest estranger *suffisant* havia d'ésser, per força, un francès. Molt bé, M. Georges Claretie!

61116480
D-2 23084

LA POLITICA

AUTONOMIA? Entre la representació actual de l'Estat espanyol i els partits catalans autonomistes corren vents de concòrdia.

La Lliga Regionalista, que tant ha contribuït a la catalanització del nostre poble, està a punt de justificar la seva pacient campanya d'ordre polític, demostrant ensem els valor de la perseverància.

Si un daltabaix imprevisit (?) no fa trontollar o caure l'estructura política general de la Península, les circumstàncies ens assenyalen per l'anyada en curs, concesiions autonomistes per a Catalunya.

No duptem ja de la restauració de la Mancomunitat, símbol transcendent de l'unitat catalana. Qui sap si podrem afegir-hi un concert econòmic i fins la legalització de la cooficialitat dels idiomes català i espanyol a Catalunya.

TOTHOM HI SERA Si l'hora de la joia arriba, tothom hi serà. Els retardats rectificaran amb gust els seus errors. El avançats, que en temps de la dictadura acceptaven la col·laboració amb els partits espanyols per tal d'enderrocar-la, faran la mercé del seu silenci... Si més no, per a preparar-se l'ambient en el que serà fàcil i còmoda la futura lluita.

L'ARGUMENT DEFINITIU "Catalunya és avui una realitat en la consciència dels catalans", diu Nicolau d'Olwer, o sigui *Catalunya vol exercitar els seus drets nacionals*. Aquest argument, es incontestable.

No volem restar importància als fets diferencials (història, idioma), però devem acceptar la transcendència del voler.

Pobles amb història, amb idioma, accepten l'opressió. Pobles que no es distingeixen per la història i per l'idioma, de l'opressor, el foragitaren. Pobles que no tenen entre ells ni l'accident geogràfic, han esdevingut Estats independents que la voluntat ha perfectament delimitat. (Amèrica ens dona abundosos exemples dels darrers casos).

LA GLORIA DE L'ULTRATGE L'indult que ha alliberat als condemnats de Garraf, previst en el nombre anterior, ha reintegrat a la Pàtria uns bons i exemplars patriotes. Això era el que interessava a Catalunya.

Amnistia? Indult? Revisió de procès? ...Són paraules buides quan les emplea un poder absolut i illegal. El gran jurat que és Catalunya, havia ja dictat el seu fall, i les abraçades en el moment del retorn, n'han sigut l'exemple més fidel.

LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

Segons les nostres notícies, els regionalistes pensen de presentar, en la sessió constitutiva de les Diputacions i Ajuntaments, una proposició demanant el restabliment de la Mancomunitat catalana, desfigurada de primer i suprimida després per la dictadura.

Amb tota sinceritat hem de dir el nostre parer sobre aquesta qüestió. I el primer que direm és que, en el nou període obert a Espanya, la nostra terra ha de demanar molt més que el simple restabliment de la Mancomunitat dissolta. Si, com han reconegut els regionalistes mateixos, es troba l'Estat espanyol dins un període constituent, es innegable que la petita concessió de la Mancomunitat, feta a precari, no respon avui a les necessitats i a les aspiracions del nostre poble, ni tan solament a les necessitats i aspiracions immediates.

Cada cosa té el seu temps, i ens sembla que el temps d'ara és propici a un plantejament ample del problema català. L'amor que el nostre poble posà a la Mancomunitat de Catalunya fou degut, més que a la realitat modestíssima d'aquella institució, al fet de veure-hi un símbol de la unitat de la terra esquarterada. Allò que la Mancomunitat pogué realitzar va ésser un miracle de l'esperit catalanesc. Però tots recordem que des dels seus primers passos l'obra benemèrita de la corporació fou entrebancada continuament i que en els últims anys la situació s'havia fet tan tivant i tan desagradable, que En Josep Puig i Cadafalch, davant l'Assemblea de la Mancomunitat, es manifestà amargat, ofès i en certa manera pessimista, fins al punt que com a resum del seu parlament inicià una estrofa d'*Els Segadors*.

Convé tenir ben present les lliçons del passat. La Mancomunitat de Catalunya, tan estimada pels catalans, tenia una base legal feblíssima, un funcionament dificultós un camp d'acció envaït a cada moment pel centralisme. Visqué perpètuament vexada i amenaçada, i en venir el mal vent caigué a terra ben aviat.

Hem de repetir l'experiència? No hem de demanar que les futures institucions consagradores de la unitat del vell Principat de Catalunya tinguin una base més sòlida i un funcionament més lliure? O les grans esperances de l'hora actual s'esvairan, o la nostra terra aconseguirà coses molt més positives i substancials que la Mancomunitat creada l'any 1914. Les llibertats federatives constitueixen avui, per a molts catalans, un punt del programa mínim. I si el federalisme fos encara inassolible, caldria girar els ulls a aquell Estat de l'Autonomia, nascut de la constatació de la insuficiència de la Mancomunitat, i que aplegà a Catalunya la major suma d'adhesions que mai s'hagi vist en la història del nostre poble.

Si altra cosa no pogués venir, hauríem de pensar en la utilitat de limitar-nos temporalment a aquell esforç d'amor i dolor que la Mancomunitat de Catalunya exigí. Però després d'haver vist i tocat tots els punts febles d'aquella institució, creiem que cal portar més enllà l'esforç dels catalans i aconseguir que la institució destinada a representar la unitat catalana sigui d'abast més ample i de vida més independent que l'antiga Mancomunitat de Catalunya, edifici sense fonaments i gairebé sense teulada, que no més per la il·lusió i l'idealisme dels catalans pogué realitzar, entre amenaces i perills, una lloable obra, petit pròleg del gran llibre de demà.

A. ROVIRA i VIRGILI.

(Article aparegut a *La Nau* als pocs dies del canvi de govern espanyol).

EL PREMI FASTENRATH

Llegim a *La Veu*:

"Un altre dels torts que calia esmenar de l'Ajuntament dictatorial era la detentació arbitrària de l'import del Premi (millor dit "premis") Fastenrath, que era adjudicat pels VII mantenedors..., però que l'Ajuntament, dipositari, no lliurava l'import.

"Això s'ha acabat. Demà el tresorer del Consistori dels Jocs Florals, senyor Puig i Alfonso, rebrà l'import dels premis no satisfets als autors. El total és d'uns quants milers de pessetes.

"Celebrem aquest nou restabliment de la justícia".

DIU "LA PUBLICITAT"

ARA ES L'HORA...

Si: ara és l'hora que els bisbes, canonges, diaques, sotsdiaques i simples clergues que aplaudiren els famosos decrets de Roma contra la llengua catalana, alcin la veu i treguin la cara per a defensar llur actitud, si és que té defensa.

ARA ES L'HORA que es faci pública l'actitud dels qui, a la diòcesi de Vic, organitzaren un acte col·lectiu d'aprovació dels famosos decrets i de felicitació als qui els promulgaren.

ARA ES L'HORA, a la diòcesi de Vic, de fer conèixer certs documents eclesiàstics que vós conceixeu molt bé.

ARA ES L'HORA de saber exactament la feina que feren, en determinades qüestions, el prelat de Vic, i altres prelats, i molts canonges de Vic i altres diòcesis.

ARA ES L'HORA, no solament d'esmenar els torts comesos, per passió anticatalana, en els rengles de la clerecia, sinó d'exigir les responsabilitats — al menys les responsabilitats morals — als qui serviren, dins l'Església, els designis persecutoris.

CATALA: El nostre sacrifici serà estèril de no contar amb l'ajuda de tots.

Al no rebre amb la puntualitat acostumada el material que trasmeten mesalment els nostres corresponals de Catalunya, CATALONIA surt un xic retrasada.

EL DIBUIXANT

ERA a la època ja un poc llunyana del *Cu-cut*, el valent setmanari regionalista que tant influí en la vida política de Catalunya, quan aparegué en Junceda. Aquest, era un modest dependent dels magatzems "El Siglo", i ja en aquesta casa li foren apreciades condicions de dibuixant, per la qual cosa l'encaixonaren a la secció de *Catàleg*; allí, a dibuixar tota mena d'objectes: paraigües i casseroles, vaixells i rellotges de paret. El cas fou que l'home, allí precisament sentí la necessitat de fer caricatures. Ne feu unes quantes, hi posà sota el dibuix el corresponent xisto, i les envià al *Cu-cut* per provar fortuna.

Cada dijous al matí, tot anant a ocupar el seu lloc de dibuixant de sèrie, comprava el nostre home el *Cu-cut*, i tot sentint refilar el ocells de la Rambla, es ficaba a la gàbia, assaborint les caricatures dels mestres Cornet i Lloverias, a qui profundament admirava.

Imagineu-vos l'emoció d'aquell dia en llegir a la secció de "Macos i Micos" aquestes o semblants paraules: "Joan Junceda: Aceptats tots els dibuixos, li preguem que passi per la Redacció de 6 a 8 de la tarda". Aquell matí li semblà que els ocells refilaven més bellament, i les casseroles que dibuixava se li aparegueren coses d'ensomni. Arribà la nit, i, cap a la redacció de *Cu-cut*. Passà per davant la porta dos o tres cops sense gosar travessar-la, fins que un cop a dins, fou cordial-

Bsplèndida caricatura de Joan Junceda, feta per en Cornet.

ment rebut i ja des d'aquell moment quedà incorporat a la Redacció, amb un sou fix que li permeté deixar la gàbia de "El Siglo", i dedicar-se a la tasca de perfeccionar-se.

Perquè aquesta ha estat la glòria d'en Junceda. Des de les seves primeres caricatures un poc a l'estil dels caps de brot que popularitzà *La Esquella de la Torratxa*, fins a arribar a l'art personalíssim d'avui, mogut i viu i ple de caràcter català, quant ha tingut de llimar, de polir i corretgir! Efectivament, el seus dibuixos d'avui han arribat ja a la perfecció. Són la vida cospada per un ull penetrant, irònic, però ple de bondat.

Jo crec que l'art d'en Junceda és una de les coses més profundament catalanes que es produeixen. Desplaçant-se de Catalunya, i observant-lo atentament, com no sentir l'enyorança de la terra quan interpreta ben sintèticament el dolç paisatge de casa nostra? Aquelles ermites blanques, amb la mar per fons, i els pins i les atzavares que us porten el perfum de la terra estimada, i tot animat amb les entremaliadures de la quitxalla, i els diàlegs dels enamorats, i els rondinaments de les velles i les dites de les pageses.

Així podem dir que la col·lecció del *Patufet* és una valuosa documentació de la Catalunya d'avui, gràcies a l'art d'aquest magnífic dibuixant.

En Junceda és un gran humorista. En una conferència que donà al Círcol de Sant

JUNCEDA

Lluc, definí el seu concepte de l'humorista. L'humorista — digué — és l'artista que té un poc de totes les arts, però de qui més ne té, és del poeta. I així és com ell se situa davant l'espectacle del món. Ell, home refinadíssim, viu la vida pura dels homes consagrats a l'esperit. Vibra amb la música, sent la pintura, ama totes les arts, i posseix una sòlida cultura literària. Com a escriptor, és autor de planes admirables de sentit i de fina ironia.

En fi, per a ell el món és una meravella, i la seva admiració per les coses i la vida, és completament franciscana.

L'obra d'en Junceda és tan catalana, perquè pocs homes de casa nostra ho són tan profundament com ell.

Ell s'ha consagrat del tot a Catalunya i aquesta li paga amb l'afecte més gran. Aneu al més humil recó de la muntanya o de marina, i a tot arreu trobareu com es venera en Junceda. Ve a ésser un dels noms més populars de la nostra terra.

Un dia, de *La Publicitat* estant, un llegidor anduim proposava un homenatge a Junceda.

Des de CATALONIA de Buenos Aires, m'atreveixo a reproduir la proposta.

Cal que Catalunya honori un dels seus fills més fidels i de més vàlua.

Frederic MASRIERA.

Dibuix que mostra l'exquisidesa i mestratge dins la simplicitat, de l'art d'en Junceda.

Una de les moltes notes barcelonines que tant han popularitzat al dibuixant.

JUSTICIA DEL POBLE

¡Oh, quin goig tot el firal! — deia la forasteralla.

Veure'l tan ple, tan proveït, tan curull, feia venir, als badoes que anaven i venien per davant de les parades, la mena de confiança alegre que encomana l'abundor. I d'abundor si n'hi havia!... Abundor de grans, de bestiar, de fruits... Era com si els camps gemats de la rodalia, i les prades frescals de més enllà, i les corts remugadores dels masos, i els boscos atapeïts de coses bones, i les pletes tuferoses dels pastors, haguessin aplegat tot el més ric per fer-ne ofrena a la vila. Qui sap de quins cataus entaforats de muntanya, qui sap de quines planúries d'allà, d'enllà, venia tanta gent, tanta vianda? El dia abans, ja havia estat una processó de gent forana per la carretera, pel rieral, pels viaranyes, pels corriols que porten a Vilagrassa. Amb tantes dones carregades d'aviram, de paners o de cistells; amb tants homes menant garrins, parelles de bous o vaques, com hi passaven anant a fira, els camins semblaven corriols de pessebre plens de figuretes d'ofertors que fan cap a les portes de Betlem.

“Any d'abundança, la fira en dança”; la dita ja ho diu bé prou. Per això la gent que arribava de per avall feia feredat: marxants, revenedors, vegetars, gitaneria blanca i negra... Com que d'Olià i Viella havien baixat tant de mules, de someres i pollins, va començar a córrer la brama que els ramblers ho donaven a bon preu, i tothom ne concertava. Ni a Organyà ni a Verdú no s'havia mai vist un tràfec com el d'allí. Per fer-hi encabir tot el bestiar, el Mercadal vell havia hagut d'eixamplar-se amb el clos dels bous; i el clos dels bous... es clar!... no va haver-hi més remei que fer-lo arribar a la placeta dels xais, quasi fins a tocar-se amb els garrins.

Sense gota de ponderació es podia dir que el firal s'allargava de cap a cap de vila, perquè, després de la garrinada, ja es veien els porxos de l'aviram, del carrer Major, encatífats de palla nova i guarnits d'estibes de gabials. I més enllà ja venia la plaça de la Verdura, transformada en mercat de grans, de sementes de tota mena, de plantes d'hortalissa, de llegums. I al cap d'avall, per tot el volt de l'església vella i el prat fussa, s'estenia, com campament d'un exèrcit pellingós, el poti-poti de les parades plenes d'eines, cànecs, relles, bastos, batoies; i, al costat, la forfutalla de la pisa, l'aram, la llauna; i més enllà les rampones de bonicós estantissos, indines, robes, mocarods...

Oh, i la demanadissa que hi havia per tot arreu! Havia estat bon any, que Déu n'hi dói, i a la gent no li venia d'un parell de vint-i-dosos per firar-se. Sobretot al Mercadal vell, que era on es feien els negocis a l'engrós, el diner hi corria a dojo. Els compradors passaven i traspassaven per davant del bestiar, pegant-hi ullades de gent entesa. Amb la vara de freixe als dits, amidaven l'alsada de l'animal, o, per mirar-li el dentat, el forçaven a obrir la boca, i feien mals averanys de la mercaderia així que els deien el preu.

—Quatre unces aquesta ròssa? Company, esteu de plaxèria!...

Someretes i pollins es rebolecaven, entrebant, per terra, com mainada ajogassada. I al costat de muls inquietos i mules guites, venien els bous calmosos, tristos, com si pressentissin, resignats, una mala vellesa o una mort sagnant en mans d'aquells homes que els tustaven i resseguien de cap a cap abans de decidir-se a fer-se'n amos.

—Digneu la bona paraula.

—Ja us la he dita.

—Doncs no farem res.

—Feu una oferta vos, home!

—Tres i mitja.

—No pot ésser.

—Doncs, adéu-siau.

—Mireu... ni la vostra ni la meva.

I el diner sortia d'unes boses per entrar en les altres, després de fer-lo dringar en els pedrisos del clos, que semblaven un bes-canvi. Era com l'aigua d'una sinya, que va saltant de catúfol a catúfol.

Però... veien si era estrany!... Amb tot i aquell remenament de mercaderies i aquell passar els diners d'una mà a l'altra, que és el que dona més goig, els marxants semblava que no les tinguessin totes. Hi havia venedor que obria uns ulls com prunes de frare. Però, com dimonxi feien aquell posat esverat? Si la cosa anava bé, i reeixia tant la venda, per què tenien l'aire inquiet, com un que flaireu un perill i es posa alerta? Aneu a saber... De segur que un corimori els devia anar per dintre, quan tots feien l'ull tan viu.

No hi havia pas temor que ningú perdés de vista la parada, i, si per naps o per cols algú havia d'abandonar-la una estona, ja es cuidava prou d'encomanar-la al veí.

—Ja m'hi tindreu compte, oi?

—Aneu... Ja podeu anar-vos-en.

I, en tornar, el firaire resseguia de cap a cap la parada amb un cop d'ull, com recomptant si hi mancava alguna cosa. Era una desconfiança, una inquietud, el que surava pels encontorns de la fira.

Per allà vora el clos dels bous, s'havia aplegat una colla d'homes que parlaven amb cert misteri, del malestar que turmentava la gent.

—Què hi ha? — va preguntar un, tot ficant-se a la quatre.

—Què voleu que hi hagi? — responia un altre. — Aviat més lladres que gent de bé.

—Oh, sí! Ja podeu dir-ho. Mai del món no s'havien vist tants furts i lladregueries.

—Mireu... ací al Mercadal s'han trobat a mancar un pollí.

—I d'aviram? Si se n'ha fosa en dos dies!...

—Què em dieu? A mi mateix me n'han robada. Però, això sí, de seguida n'he donat part a la justícia.

—A la justícia? I què et farà la justícia?

—Què voleu dir, què farà?

—Vull dir que això no cura de res.

—I que no hi hauria lladres, si no hi hagués advocats.

—Es el que jo dic: la justícia ens l'havem de fer nosaltres.

—Es clar que sí. Vigilar, no badar mica.

—I al lladregot que s'aixarpi...

—Per un escarment... vet-ho acil!...

Però encara els garlaires, cada punt més exaltats, no acabaven de dir aquestes paraules, quan va sentir-se un brogit, per la

part del Mercadal, que a tothom va fer girar la vista. Eren veus de disputa... un aldarull de crits, de renees, de paraulades.

—Lladre! Tu ets el lladre! Tu, Janfume! — eridava un marxant de bestiar a un xicot jove que feia anar el cap dient que no, que no, que era fals el que li acumulaven.

Es clar: la colla d'homes hi havia còrrer per saber què era tant d'escàndol. Segons deien per allí, aquell xicot, un pallardàs foraster, desconegut de tothom, acabava de robar mitja unça en peça. Un ramader de moltons se la trobava a mancar i acusava al xicot d'haver-li presa.

—Tu me l'has feta còrrer, grandíssim murri!

—Mentida! —contestava el xicot. —Llam em mati si he tocat res!

—Que sí! — reprenia el ramader. — Jo estava comptant sobre el padris... i t'he vist que em sorties de darrera...

—Mentida! Us die que és mentida! Si la he tocada, ja em vull morir ací mateix!...

—Jo havia de tenir dotze unces... i me'n manca mitja... i tu la tens, lladregot!

—Escorcollen-lo! — van dir unes dones.

—No! No vull que ningú em toqui!... — va exclamar el xicot, tornant-se gròc com la cera en sentir allò. — No ho vull! No ho vull!

Però ja se li havien tirat a sobre alguns firaires, i entre tots li forfolaven per la pitrera, per la faixa, per les butxaques; i vet ací que, en girar-li l'infern del gec, comença a caure moneda... pessetes... duros... i... mitja unça d'or!

—Mireu el lladre! Mitja unça!...

—Es la vostra, hereu? — van preguntar al ramader de moltons.

—Sí que l'és... mala negada! — va contestar aquest.

—Mentida! — respiguava el xicot. — Es meva, meva!

—Teva? — feien amb escarni els del voltant.

—Meva, no; és de l'amo, del meu amo.

—Veieu? Ni sap el que xerra, el foltut lladre...

I cent braços van aixecar-se, al moment, d'entre la multitud enfurismada, per caure venjatiu a damunt seu. El xicot estava trasposat. Cames i braços li anaven com unes debanadores. Però, en sentir-se en perill de mort, davant d'una munió de gent amb els ulls encesos d'ira i amb els braços alçats per a la venjança, es va sobreposar al terror, l'instint li va donar ales, i... va fer acció de fugir. Ni mai de Déu que ho hagués fet! Més prompte que la vista, un munt d'homes el va enrolar brandant en l'aire les vares. Però ell era brau, fort, arruixat, i, pegant una estrebada amb tot braó contra el cercol de carn que l'encloïa, va aconseguir de desempallegar-se, rompent a còrrer firal avall.

—Agafeu-lo!... — va eridar, al moment la gentada.

—Agafeu-lo!... — va tornar a bramare la multitud. — Agafeu-lo!... Es el lladre de la fira!...

I encare el fugitiu no havia donat deu paeses, que queia tan llarg com era, pegant de cara a les lloses del carrer. Uns venedors de bestiar li havien fet traveta allargant-li entre cames una vara. I aleshores... aleshores, sobre el xicot, estirat boaterrosa, va ésser el desfet de puntades de peu, de cops de puny, de garrotades.

L'hora era arribada de l'escarment. El poble començava a fer justícia, justícia sense paraules vanes ni papers escrits... Justícia senzilla i prompta, com és llesta i senzilla l'ànima popular. Allí on es fa el mal, allí s'esmena. L'enuig covat durant dos dies de robatori seguit, es desfogava amb el càstig. Qui perd el seu, perd el

seu. Els robats es rescabaven de la pèrdua, punint per la propia mà. I fins els qui havien tingut la sort de no haver-se trobat a mancar res, també ajudaven l'obra de la vindicta irada pública, també ajudaven a netejar el món de gent dolenta. El poble es feia jutge i botxi. Com en els temps més reculats de la vida humana, la gent es prenía la potestat de judicar el culpable i punir-lo alhora pel seu crim... que ningú no té més fervor en sentenciar un reu que aquell qui n'ha rebut dany.

Per això la multitud, com una allau desfeta, va caure sobre el còc macat del miserable que es reboleva en el sofriment. Cadascú li llançava el seu suplici, la seva escopinada, el seu afront...

—Té, gran murri!...

—Té, per brètol!

Estava tan furiosa la gentada, que allí mateix hauria donat mort al delinqüent si no hagués volgut l'atzar que a l'últim compareguessin agutzils, saigs, homes de cùria, alarmats per l'infernàl cridòria que alçava el futral de gent.

—Pas a la justícia! — va dir, amb veu imperiosa, un pregoner, tot obrint camí a l'autoritat per entre el garbuix de les empenes.

—Què és tot això... — preguntava un agutzil en arribar davant del xicot estès per terra.

—Això és la justícia que fa el poble — va respondre un dels firaires robats. — Aquest lladre ha pres una unça.

—Dones a la presó, lligat de braços.

Però la gent, al sentir que li volien sotstreure el criminal de les urpes, es va posar a udolar, indignada.

JA SOU
DE L'ASSOCIACIÓ
PROTECTORA DE L'EN
SENYANCA CATALANA?

HORA CATALANA

Que transmet el

CENTRE CATALÀ

Estació L. R. 2

(RADIO PRIETO)

Tots els Diumenges de 12 a 1 h.

—No! No! Això no!... Són els alcavots de sempre! Ens el volen prendre per salvar-lo!...

I una onada de la multitud va acorralar en un instant els homes de justícia, mentre firaires i marxants, perquè la justícia popular no restés sense complir, s'emmenaven el culpable, estiran-lo per una corda que li acabaven de lligar als peus.

—Arrossegueu-lo! Arrossegueu-lo!... — bramava la munió, enrogallada de ràbia.

Tothom volia que es veiés bé el gran escarment que es feia. No n'hi havia prou amb castigar: calia que el càstig d'un lladre servís d'exemple als altres.

I allavors va començar la sinistra cavalcada, firal avall, firal avall, rodolant furiat cap a la part baixa de la vila. Era una torrentada de dimonis arrossegant un cos brut, sagnós, espellifat, en mig d'una cridada de salvatges. En passar el tètric següent davant dels rotlles dels xais, marxants i badoes preguntaven, amb aires de basarda:

—Què és aquest núvol de gent?

—Arrossegueu un lladre... un lladre que ha robat dues unces a un ramader.

—Fort! Mateu-lo!... — clamaven, indignats, els traficants... — Mateu-lo!

I, com un poltre desbocat, prosseguia la desfílada tràgica, deixant un rastre vermell sobre les lloses.

—Mireu! — deien, signant-se la taça, els uns als altres. — Mireu!

I la vista de la sang humana semblava que acabés d'afollar les turbes. Venedors i compradors abandonaven la fira per enganxar-se a la desenfrenada multitud, que per moments esdevenia espessa, espessa... Quan la ferotge corrua arribava als porxos de l'aviram, les dones varen recular esfereïdes veient aquella futralada d'homes que els queia al damunt.

—Què és això? Reina Santíssima! — xi-claven les venedores.

—Un lladre que ha pres tres unces!

—Senyor! Senyor! bon Deu! — feien les dones, esgarrifades.

Després la cavalcada va allunyar-se davallant furiosa cap al prat fussa, escampant-se pel mig de les parades.

Però... a l'acte mateix va sentir-se una cridòria nova. De la part alta del Mercadal baixava una altra colla de gent, com si volgués assolir la multitud que arrossegava el miserable.

—Atureu-vos! — eridava un home. — No el mateu! No el mateu pas!...

Era el ramader de moltons, que accionava desesperadament, anant a davant de tots.

—Que no l'arrossegueu! Que ni el matin! — eridava, desesperat.

—Però... per què? Què teniu?... — interrogaven uns homes sortint-li al pas.

—Que m'havia errat de comptes... — deia el ramader. — He tornat a comptar, i... res no en manca.

—Dones... i els diners que el xicot duia? — li replicaven.

—No són robats — feia un altre home de la colla. — Eren meus. Jo so el seu amo... i els hi havia donats per pagar un vedell...

—Dones... correu!... correm-hi tots!...

I la colla va seguir corrent, rebenta, cap al prat fussa, per aconseguir la gentada, tot eridant a cada pas:

—No el mateu!... No el mateu, que és innocent!...

Però, en arribar a les primeres parades, ja es va veure que era tard.

El xicot, mort, fet un pilot de carn sangnosa, jeia sobre un munt de pedres!

El poble ja havia consumat la seva obra de justícia.

Raimon CASELLAS.

(Dibuix de P. Audivert.)

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES!

MISTRAL

A França i arreu del món llatí han començat les festes commemoratives del naixement de Frederic Mistral. L'efemèrides lluminosa no s'escau fins el 8 de setembre prop-venint; però els nuclis selectes de cada nació han volgut — d'això ja fa un any — preparar amb diversos actes la remembrança d'una data històrica, influent en la vida espiritual de la raça. Novel·les autoritats de Catalunya han assistit a les primeres manifestacions fetes solemnement a Cannes. A Barcelona hom prepara adhesions públiques al record perenne del geni provençalenc. Semblant actitud haurien de prendre les col·lectivitats catalanes de fora, conscients de la glòria que damunt del nostre poble irradia l'obra immortal de l'autor de *Mireia*.

Per mantes raons convé que les nostres societats refresquin des-i-ara les fortes valoritzacions que les terres occitanes han produït en termes heroics. Mistral ha d'ésser rememorat amb entusiasme, car ell representa les qualitats egrègies d'un poble que posseix les mateixes virtuts i potències dels més enlairats dintre de l'història; representa també l'excel·lència d'una llengua capaç de rebre totes les manifestacions del geni i expressarles amb poderós i magnífic relleu. Des que Lamartine i Barbey d'Aureville llançaren al món de la cultura el nom de Frederic Mistral, l'autor de *Mireia* respongué amb èxit creixent a tan alta distinció. Amb justificació progressiva el poeta provençalés mantingué la eminència que li assenyalaren els seus primers il·lustres i profetitzadors crítics.

Encara més: Mistral té dret legítim no sols a l'admiració dels catalans, sinó també a llur reconeixement, car des de la iniciació de la seva vida ciutadana lligà el seu esforç a la vibració catalanesca. L'estreta amistat amb el nostre Víctor Balaguer — els dos ficats dins conspiracions lliberals contra la reina d'Espanya i l'emperador francès — el conduí a una germanor càlida amb tot l'estol de poetes dels primitius Jocs Florals, als qui trameté la famosa poesia *I troubaire catalan*. D'allavors ençà, trobadors i felibres estrenyeren llur cordialitat. El 68 anà a Barcelona una delegació provençal, que Mistral encapçalava. El 74, N'Albert Quintana en representació dels catalans feu acte de presència a les festes commemoratives del Petrarca, organitzades pels renaixentistes del Migjorn de França. Dos anys després nasqué la felibreria, constituïda en la diada de Santa Estrella, amb la col·laboració dels catalans. En fi, Mistral fou qui anuncià la genialitat de mossèn Cinto al dir-li la frase consagratòria: *Tu Marcellus eris!* Encara avui, potser més que mai, el gran cantor de Provença, a través d'alguns dels seus

seguidors, continua al costat de la pàtria catalana somrient a les veus ardides que canten la *Glossa* de Maragall en aquell indret, que diu:

Tots devallem de la mateixa alçada,
tots bevem l'aigua de les mateixes neus,
nostres cançons tenen igual tonada,
i nostres crits desperten—idèntics tornaveus.

Aquelles muntanyes
que tan altes són,
em priven de veure
mos amors on són.

MIREIA

• POEMA • PROVENÇAL • DE •
FREDERIC MISTRAL
TRADUCCIÓ • CATALANA • DE •
MARIA-ANTONIA SALVÀ

Institut de la Llengua Catalana

Evidentment els nostres escriptors no han estat fàcils a una convenient aportació de les admirables produccions mistralenques a la nostra llengua per tal que el poble pogués còmodament gaudir-les. Ja sé que, totjust coneguda la deliciosa *Mireia* va ésser catalanitzada per Francesc Pelai Briz, i que Verdager anostrà la novel·lesca *Nerto* en la seva finíssima prosa, versions tan poc conegudes. Aquests dos mateixos poemes són els que recentment han estat tramesos amb encert indiscutible al vers catalanesca. La subtil poetessa mallorquina, Maria Antònia Salvà, ha traduït admirablement *Mireia*, i un altre mallorquí, Guillem Colom, ha fet una bella versió de *Nerto*.

Jo recoman, almenys, la lectura d'aquestes dues obres acomodades al nostre parlar. N'hi ha prou recordar que *Mireia* obligà a Alfons Lamartine de llegir el poema, d'un cop; fou una llegida, sense interrupció, de tota una nit. L'autor cèlebre de *Méditations* acabava de descobrir un geni, l'Home de Provença. I el delicadíssim Barbey d'Aureville escrigué: "Després d'André Chénier no s'ha vist mai res — fora dels cants grecs aportats per Fauriel — de tal puresa de línia antiga; res que sigui, definitivament, més gràcil i fort, en el sentit precís d'aquests dos mots, que expressen les dues grans cares de tot l'art i de tot

pensament. El poeta de *Mireia* és un André Chénier, encara que un Chénier gegantí que no cabria dins els quadri, on cap el geni del primer. A l'altre l'ofegarién. Grec, com André Chénier, pel geni, l'autor de *Mireia* té, sobre l'André, caigut del seu bressol bizanti allà en el paganisme del seu segle, l'avantatge immens d'ésser cristià com els pastors de la seva Provença, els costums de la qual ens dibuixa i les llegendes de la qual ens illumina... El caràcter d'eixa poesia, divinement dolça o divinement salvatge, és el caràcter més rar, el més desusat, dins la producció d'aquest temps; és la simplicitat i la grandesa. Aquesta poesia ja no ens dona la sensació ordinària de la cosa falsa i aliena, sinó la sensació extraordinària del natural i propi, com el concebien i realitzaven sempre els antics, com després d'ells Shakespeare qualche vegada".

Nerto — novel·la provençal, florejada per l'Acadèmia Francesca i endreçada a la gentil reina Elisabeth de Romania, mostra en Gai Saber — és el gran poema de l'Avinyó dels papes. Amb un argument voluntàriament senzill són evocades les multituds tumultuoses i colorides que corren a agenollar-se davant el pontífex, rival del de Roma; Arlés, de festa, amb els seus braus i les disbauxes populars; la serra grisa i blava de les Alpillles amb les seves ermites, els seus amuntagaments capriciosos de rocs, les seves llegendes florides, per on pasea a voltes el calfred de la por misteriosa. Per damunt de tot, la figura emocionant de *Nerto* perseguida per una amor ardenta, i escapada, com per miracle, a la mancança del seu pare, qui l'havia venuda al diable per desig desmesurat de diner que incansablement es juga fins a la mort. Rodoric, que l'ama, la salva de les urpes de l'Esperit maligne, mostrant-li la creu de la seva espasa. És aquesta una relació popular de perfecta i agradable simplicitat, decorada per magnífics tapissos d'èpoques de formoses perspectives.

Alguns altres llibres notables té Mistral que mereixen ésser posats a l'abast del nostre públic. Després de *Mireia* va escriure *Calendau*, càlid poema d'exaltació patriòtica; i a continuació, amb lentitud d'assonament, sortiren *Lis iselo d'or*, l'obra tiaguda per la més depurada i fina dins la lírica universal; la *Ecino Jano*, drama d'emocions fortes i designis transcendents d'art i nacionalitat; el *Pouèmo d'ou Rose*, lluminosa biografia del gran riu, de vitalitat opulenta, transfosa també al vers magnífic i ple de serenitat; les seves *Memòri e raconte*; *Lou Tresor d'ou Felibrige*, lèxic provençal, excel·lent contribució a la filologia sàvia, i, per acabar, *Lis Oulivado*, manyoc de poesies, les seves esplèndides poesies, algunes persistentment recordades per la crítica i el patriotisme, entre elles la

famosa *Coupo*, la recitació de la qual era ritual a les entusiastes assemblees populars i les festes apoteósiques, on sobresortia Mistral amb la seva eminent figura com la va descriure Lamartine: la flotant cabellera negra, o blanca damunt el vast front, ombrejada pel capell d'ales amples; la camisa de coll fluix, amb la seva alba xelina; el gec obert sobre l'armilla recta. I la seva actitud familiar, plena de "la dignitat dels reis i dels pastors".

J. TORRENDELL.

LA F. B. M.

Amb el volum I dels *Discursos* de Lísias comença la cinquena sèrie de la Col·lecció Catalana dels Clàssics Grecs i Llatins.

El tom conté una dotzena de peroracions que, si no selectes de literatura, importen com a documents per a la història d'Atenes durant tot el temps que seguí a la guerra del Peloponès fins a la fi de la guerra de Corint. Per altra banda inclouen veritable interès molts d'aquests discursos per tractar-se d'atacs o defenses en afers socials i polítics, on l'orador es veu obligat a reproduir fets, situacions, escenes, diàlegs coetanis, que, en conjunt, reproduïen fidelment els costums atenesos de l'època. Per aquest cantó resulta atraient la lectura de les peces judiciàries de Lísias, advocat hàbil per exposar les condicions i circumstàncies dels pledejadors. És curiosa, doncs, la desfilada de clients, gent de tota mena, reflectidors, ells mateixos, del que devia ésser la vida a Atenes, des del viure més transcendent fins a les xafarderies gairebé de llogaret que corrien per la ciutat i que no respectaven a ningú.

La versió és realitzada pel doctor en lletres, En Joan Petit, autor també d'una documentada Introducció (biografia, l'obra i el text) i de la notícia preliminar que encapçala cada una de les oracions de Lísias, qui, malgrat la seva senzillesa, per ço mateix tan elegant, ha estat sempre citat com el model de l'escola àtica del temps de Ciceró.

LA VIDA DE MANOLO

L'autor del llibre adverteix des de la portada que aquesta vida de l'escultor Hugué és contada per ell mateix; vol dir amb això que la seva obra no és res més que un reportatge. De totes maneres, el més discret lector deu saber que un repòrter no és un taquígraf. Ha estat precís, doncs, que els soliloquis de Manolo apareguin tralladats al paper per la ploma de qui l'escollava. Conseqüentment, aquesta *Vida* és un relat propi a través del temperament de l'autor del llibre.

L'autor del llibre és En Josep Pla. Queda dit que a la plaxèria il·limitada i a la sinceritat sense reserves de l'artista, s'hi ha afegit la vivacitat inesgotable de l'escriptor. La col·laboració ha sortit perfecta. Si el gall era de carn saborosa, el fareïment l'ha millorada en més de la meitat. Plat de primera força, digne del més bon *gourmand*.

Jo, la narració d'en Pla l'he trobada interessant, delitosa. Suposant que tota la collita d'anècdotes sigui autèntica, no la crec inferior a cap de les biografies novel·lades, avui tan ben rebudes pel públic intel·ligent. El plaga d'en Manolo — bona part de la seva desenfrenada joventut — hi és ple de vida. Hi és també amb excel·lent dibuix la figura de l'artista en la seva definitiva orientació de sentiment, creació i crítica. He trobat mereixedora d'ésser recollida la transició d'un esperit tan fort pel món del convencionalisme, de les singularitats intel·lectuals i de les reaccions valentes.

Amb això ja n'hi hauria prou. Però hi ha molt més. Per de prompte les finíssimes descripcions del paisatge; la selecció de les coses que s'han de contar i de les que s'han de treure: composició equilibrada i neta; els limitats comentaris, per la seva encertada limitació i per la seva agudesia; l'estil, adequadíssim, que a molts semblarà descuidat, i no ho és gens. Si no hi és tot volgut, l'instint hi fa la seva bona feina, deixant passar coses que hi van bé. Tot això és l'obra d'art. Què més volem? Doncs hi ha, ademés — gràcies a la sòlida memòria de l'Hugué — un període pintoresc i faceciós de Barcelona; una etapa artística i bohèmica de París, salpicada, tot passant, de observacions, judicis i conceptes sobre art, pintors, literats, músics, i fins altres elements objectius, mig decoratius, mig indispensables. Hi ha, però, principalment, un fons de ressonàncies espirituals, que potser no sentin els lectors distrets o que hi cercaven només l'altre, tan abundós i rialler. Punts de meditació no n'hi manquen. Moltes de les reflexions que els fets, fets dolorosos, inspiren a l'esperit penetrant de Manolo, podrien ésser, sense cap dubte, temes gràvids per intel·lectes propicis als esplaís de la sociologia, teòrica i pràctica.

Segurament aquesta impressió farà riure — riure per amagar el propi rubor — al sensible Hugué; no tant a Josep Pla, perquè aquest gat dels frares massa sap l'excitant que ha deixat anar al seu reportatge. Un tros de vida palpitant ens ha ofert l'autor del llibre. Res no hi ha viu que no faci pensar, que no ensenyi forçosament. La vida de Manolo porta, tota ella, una serietat que fa arrugar el front, una pregonesa de visió que obliga a llançar els ulls cap al lluny, o cap el dintre de la pròpia consciència.

Encara hi ha moltes altres coses més, en aquest volum que m'ha trasbalsat fort, com a obra literària i com a confessió aspra sota una jocunditat plena d'enginy. Els caires hi abunden i els matisos hi són complicats. Obra que reclama una crítica penetrant. Agradosa tasca per fer-la a ple ret.

UNA NOVEL·LA RUSSA

La Biblioteca Literària de l'Editorial Catalana ha incorporat a la seva abundosa sèrie de traduccions selectes *El capot*, del

gran novel·lista rus Nicolau Gògol, el veritable pare de la literatura de l'ex-imperi blanc.

L'importància del llibre recent traduït a la nostra llengua la trobem fixada en les paraules del famós Dostoievski: "Tots nosaltres hem eixit d'*El capot*, de Gògol". Es segurament una de les obres que més fama aportaren a l'escriptor primerenc de les lletres contemporànies de Rússia. El mateix autor, en publicar les seves *Obres completes*, la situà a primer terme, preferència demostrativa de l'amor que li portava.

En el volum d'*El capot* s'han afegit tres novel·les més: *La fira de Sorotzintsi*, un esguard feliç de la vida pagesa; *La nit de Sant Joan*, narració de caràcter llegendari i fantàstic, i *El nas*, d'un humorisme simbòlic.

J. T.

LLISTA DELS LLIBRES ENTRATS DARRERAMENT A LA BIBLIOTECA DEL CENTRE CATALA DE BUENOS AIRES

Discursos de Lísias. — Volum I. Text revisat i traducció de Joan Petit. Núm. 41. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1929.

Vides paral·leles, per Plutarc. — T. X. (Volum III. Part primera: *Demetri i Antoni*). Text revisat i traducció de Carles Riba, professor de grec a la F. B. M. Núm. 42. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1929.

De l'orador, per M. T. Ciceró. — Text revisat i traducció de mossèn Calmés. Volum I. Núm. 43. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1929.

Epistolari de Sant Cebrià (text i traducció). Text revisat per Josep Vergés. Traducció de mossèn Tomàs Bellpuig. Volum 44 de la Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1929.

Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials. — Volum III. Memòria de missions de recerca (crònica), per Just Sansalvador i Cortès, Barberà-Bohigas, Joan Tomàs, Baltasar Samper i Joan Punfí i Collell, Prev. — Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera. Barcelona, 1929.

La Bíblia. — *El Gènesi*, per dom Bonaventura Ubach. XXIII-1. (Il·lustració dels monjos de Montserrat). Monestir de Montserrat, 1929.

El corde màgic (novel·la), per J. Puig i Ferrer. — (2 volums). Biblioteca A Tot Vent. Edicions Proa. Badalona, 1929.

Vida de Manolo (contada per ell mateix), per Josep Pla. — Segona edició. Biblioteca Catalana. Barcelona, 1930.

Els silencis del coronel Bramble, per André Maurais (traducció de Ferran Soldevila). Llibreria Catalana. Barcelona, 1930.

La intel·ligència de les flors, per Maurici Matetlinck. Traducció de Jaume dels Domenys. Llibreria Catalana, Barcelona.

Enciclopèdia Universal Il·lustrada. Tomo 69. Espasa-Calpe, editores.

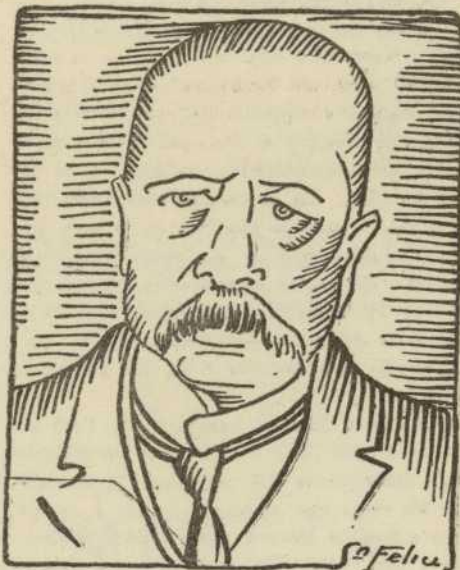
Comercio Internacional. — Anuario seleccionado de la producción mundial. Editorial Apolo, Barcelona.

Teniente Benjamín Matienzo (homenaje a su memoria). — Un follet de 95 pàgines amb col·laboracions de Simó P. Bayona, doctor Joan P. Teran, Juli Díaz Usandivaras, Joan Josep de Soiza Reilly, Malvina Quiroga, Albert A. Roveda i major Jordi J. Manni.

JOAQUIM RUIRA

Veus ací un home que és per a la literatura catalana tot un símbol.

Nat a Girona l'any 1858, començà ben aviat a fer les armes en el món literari. Malgrat els seus anys, Ruira segueix escrivint, i el que és més notable, es que no obstant de pertànyer a una generació ben diferent de l'actual, tant de concepció com lingüísticament, ha estat un etern renovador de la seva pròpia forma, i així avui no està tan sols al corrent de la vigoria i esclat literari de Catalunya, sinó que és un dels literats més complets, més frescos, més fins amb que contem. Les seves proses sobretot, són

JOAQUIM RUIRA

Dibuix de SANFELIU

tot un model de puresa i orfebreria lingüística.

Es el literat dels paragrafs perfectes, i a l'ensems un destre cicellador de la rima; fet a disposar les oracions en una ordenació armoniosa i numeral, la poesia se li mostra de forma concreta i complexa. Els seus sonets són cosa d'una esponjositat i riquesa notables. Com diu Alexandre Plana: els versos de Ruira són el complement just de la seva prosa.

Malgrat els seus anys, res més diu la seva joventut com l'haver darrementament debutat en el camp del teatre. Fa poc temps que va estrenar al Novetats de Barcelona la seva obra "La bona nova", paràbola d'ambient bíblic, que fou tot un èxit.

ESTETON

No diu res a la carn sa celestial nuesa; hi ha en sos ulls d'atzur llunyances d'infi-
[nit; La mort presento... i tinc son ombra es-
del dia té son cos l'albor i esplendidesa; cada dia més fosca, en l'esperit.

traspuen sos cabells la fosca de la nit, i en son airós volar que encanta l'esperit hi ha tots els remors de la naturalesa.

Com en un gran mirall, sa divina figura reflexa's en el si gegant de l'univers.

És a la terra, al mar, al cel... Arreu ful-
[gura de que'm seguirà, mort, la meva falta
i un goig de Paradís infón en tots els sers. com reparar-la? Quin remei m'assist?

És l'únic àngel bo que collida la poma no'ns és restat ocult per l'ombra de la
[mort.

Fins el dolor mateix don regalada aroma que fan cantar al trist amb inspirat trans-
[port.

ELS CORS

En dubte no ho poseu, senyora mia: cada cor és un món amb paisatges. Cors he vistos on mai l'amor hi nia: són móns d'eternes neus, sens flors ni ar-
[bratges.

N'he vistos que són cors de fantasia: molts palaus fets de boira, molts mirat-
[ges...

No volgheu pas tenir-hi veïnatzes vos que sou veritat i poesia.

El meu, senyora, és un verger de lliris esllanguits, pàl·lids, tendres, tremolosos, de rosada de llágrimes remulls.

D'enyorances de llum entre martiris, s'alcen en l'ombra i pel desig desclosos, esperant la claror dels vostres ulls.

FRETURA

Com un cel pàl·lid que pressent la nit, mon ànima està plena de tristesa.

La mort presento... i tinc son ombra es-
[tesa, porten jupes les testes, que armen inútils
i llurs braguers les foren a un caminar
[garrell.

Pens en el temps passat i em fan neguit els records de ma gaia juvenesa; ah, quants de cors amables he ferit; ah, l'hora de fer bé, com l'he malmesa!

Negre, instintiu, el pensament m'assalta
[gura de que'm seguirà, mort, la meva falta
com reparar-la? Quin remei m'assist?

Incrèdul, quan t'acusa la consciència i palpés el no-res de l'existència no sents la necessitat de Jesucrist?

AMOR I MORT

L'amor a voltes és malvat, ruí, té de llop famolenc l'hòrrid mirar i aporta obscures ansies d'assassí, impulsos d'escometre i de matar.

A voltes, pur i gran com un cel clar, és un daler sublim, quasi diví, i el qui el sent, té desitjos de cantar i una sed fonda, fonda, de morir.

Matar, morir i amar... Oh estranya fosa! L'ull trist de l'assassí o del suïcida en la faç de l'amor potent i fort!

No és cosa ben arcana i paürosa que'l sembrador mirífic de la vida tingui aqueixes caïences de la mort?

LES CABRES

Les cabres qui em serveixen la llet, són nou
[companyes

de formes anguloses i peluçam burell, porten jupes les testes, que armen inútils
[banyes, i llurs braguers les foren a un caminar
[garrell.

Passen silencioses pel ciutadà tropell, remembrant tal vegada la pau de les mun-
[tanyes, qui semblen en l'ull auri un trau de casc
[bell.

Venen amb el crepuscle i amb l'alba mari-
[nera i, al davant de ma porta, que llur instint
[no oblidat, s'estacionen mudes en pacient espera.

Dòcil, dòcil quiscuna se brinda a la munyida, i, acabat, s'agenolla i ajau damunt l'acera amb la pau que reporta la bona llei com-
[plida.

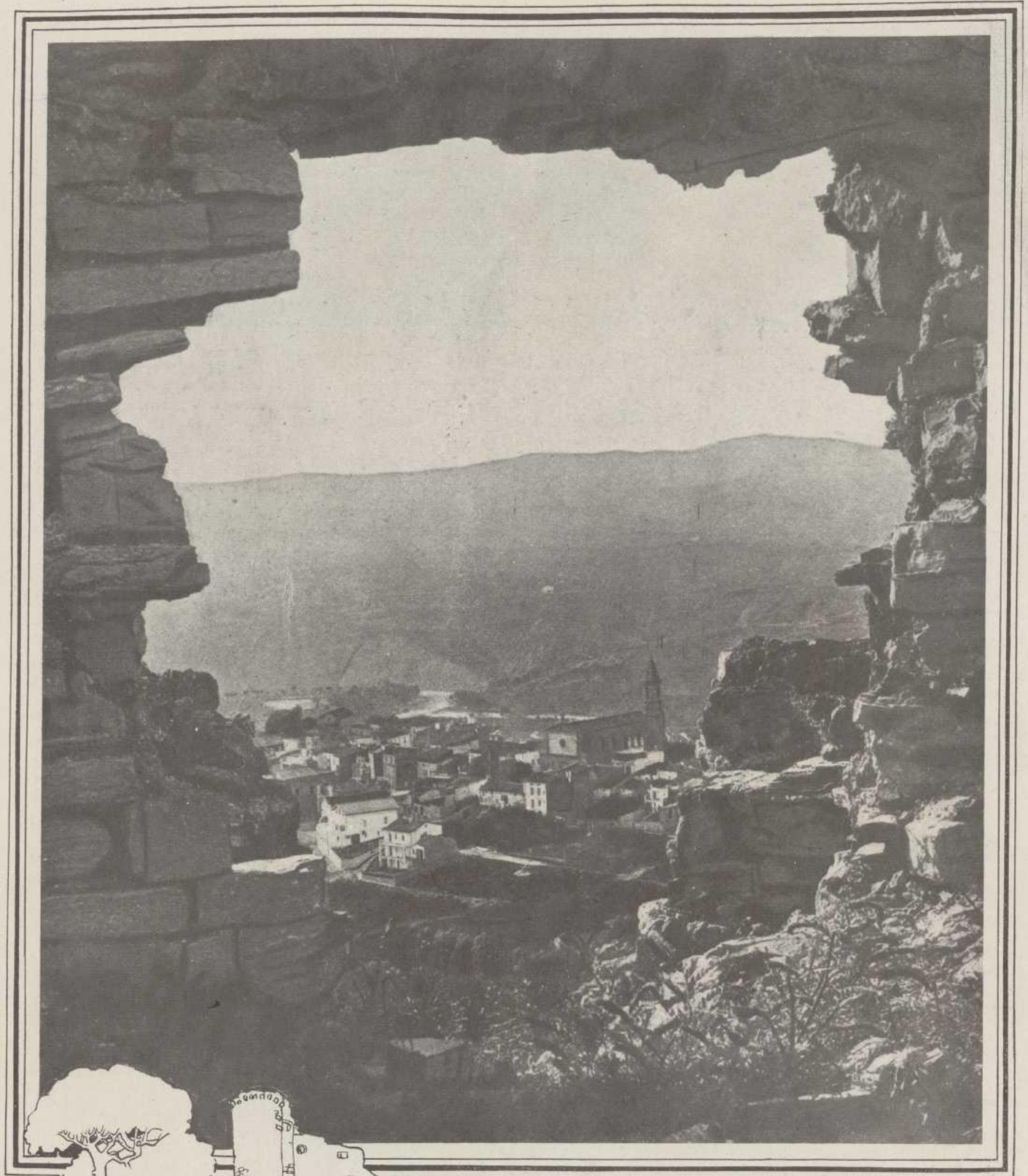
OH CIRCE!

Les flors del lliga-bosc, qui amb els seus
[brins recobreix serpejant ta glorieta, semblen caps de minúscols dragolins boca-badats i amb llengües de sageta.

Té tirats de furor llur silueta i amostra cert encuny de mals instints. Són feres... i ta màgica vareta les ha tornades flors d'aquests jardins.

I trasmudaren el verí en fragancia, i la feresa en aire d'elegancia, i el foc de llur fiblet en volva d'or.

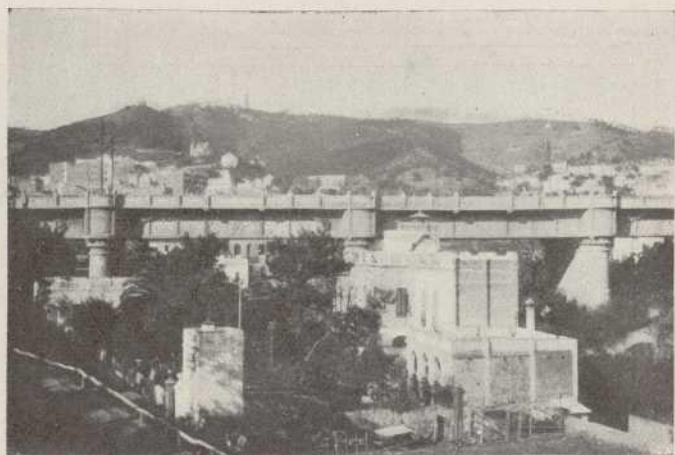
Mes, quan deploro aquí ta negra absencia, perden l'encant que'ls dona ta presència, i, dracs de nou, s'enceven de mon cor.

GELIDA vista per entre les runes del castell feudal, del que s'en conserva només una torre i quatre murs, que no donen pas idea de la seva pretèrita majestat.

El poble reposa escalonat al fons i a mig vessant obac i frescal de la vall del Baix Anoià. Poble d'aigua, de fonts, d'arbres ufanosos i ombres fresques, bon vi de la terra i cares boniques i franques com per tot el Penedès.

Les cases són totes blanques; semblen borrallons de neu, en mig de tanta verdor i arbreda tupida. Desde les runcs s'albira una de les més pregones vistes de Catalunya: tota la part meridional del Montserrat, que li serveix de fons, i la terra fresca que s'estén desde l'Anoià al Llobregat.

VALLCARCA: Heus aquí com un lloc simpàtic, gairebé rural fins fa poc, ha esdevingut, per la nova urbanització, un dels indrets més admirables de Barcelona.

El país ja s'ha tranquil·litzat! Aquell esplet de manifestacions polítiques que llevaven la pau als Senyors Esteves, s'ha esvaït com turbonada d'istiu.

La nostra terra no és terra de revolucions. De tant en tant donem senyals de vitalitat redreçant-nos amb tal coratge que fins trontollen les més fermes institucions, però ve la reflexió, la calma o tal volta el descoratjament i altra tongada de tranquil·litat que fa creure que vivim en el Paradís.

Les darreres guspires d'aquest foc que reprén malament, han estat uns cartells subversius a la plaça de Catalunya, passeig de Gràcia, parets de la Universitat i del Gran Metro, on es llegia "Visca la República!" i en altres "Visca la República Catalana!" Les autoritats han fet esborrar-los i ja no en parla ningú.

No arribarem pas on hauriem d'arribar els catalans! Per què? Potser perquè ja ens hem encomenat el mal dels nostres veïns, que enraonen molt i fan molt poc. L'enraonar massa, a més d'ésser contraproduent, resta energies.

Els incondicionals del F. C. Barcelona tornen anar pels carrers caratristos i esblaimats. Des del desastre de París, no s'ha guanyat un partit del campionat de Lliga i això els lleva la son. No es volen fer càrrec que no es pot pas guanyar sempre.

En el partit jugat a Santander amb el Racing, aquest va fer dos goals, deixant al Barcelona a un. En el jugat a Madrid amb l'Atlètic, aquest en va fer tres, deixant els nostres a dos, i en el jugat darrerament a Bilbao—també amb l'Atlètic—tampoc els de casa varen guanyar. Resultat: que l'Atlètic s'ha quedat campió de Lliga i el Barcelona s'ha esbravat venent al Deportiu Alavés en un partit jugat al camp de Les Corts.

Avui per tu i demà per mi. Les coses ben repartides estan millor.

D'esdeveniment artístic i patriòtic pot qualificar-se el concert donat per l'Orfeó Català al Palau Nacional de l'Exposició. A dins i a fora no es podia donar un pas. A dins, perquè no hi havia reconet on encabir-hi una agulla. A fora perquè els centenars de persones que es quedaren sense entrada s'agombolaven per oir els altaveus que reproduïen les composicions musicals.

CRONIQUE BARCELONINES

Amb religiositat foren escoltades pel públic les obres de Clavé, Vives, Morera, Marraco, Botey, Mas, Cubelles, Pérez Moya, Nicolau, Canteloupe i Palestrina, que sota la batuta del mestre Millet preïen caràcter de produccions ultraterrenals.

L'aparició de la Senyera fou rebuda amb un esclat d'aplaudiments que durà ben bé cinc minuts. Tothom a peu dret aplaudia commogut. En les cares s'hi veia una vermillor de joia; els cors bategaven fortament. Era arribat l'instant per tots tan desitjat.

Totes les cançons foren aplaudides amb entusiasme. Els grups corals, a l'igual que els solistes senyora Fornells i senyor Crespo, excel·liren en llur interpretació. Mestre Millet es mostrà un heroi. Mai havia estat tan inspiradíssim. Ço es que dintre del Palau imperava una atmòsfera d'esperança. La jornada, les cançons, els cors, mestre Millet, el públic, tot era un símbol: Catalunya que resorgia.

Aquest any la Rua ha estat molt humida. Una disposició gubernativa va reduir a dos els tres jorns consuetudinaris de Carnestoltes: el diumenge pròpiament dit així i el diumenge vinent o sigui el quart dia de

quaresma. Com s'esgarriaren els bons catòlics!

Però el diumenge de Carnestoltes va ploure a bots i barrals i el dilluns també. Forçosament la Rua hagué de celebrar-se el dimars i el diumenge següent amb molt poca animació.

I és que el Carnestoltes s'esllangueix de tal manera, que aviat ja no el festejarà ningú.

Ben mirat fer Carnestoltes no és cap extraordinari. De Carnestoltes se'n fa tot l'any.

Una de les notes simpàtiques entre els molts festeigs celebrats en honor dels estudiants argentins de l'Escola d'Arquitectura que ens visiten, fou el vermut que els oferí el doctor Rafael Valls, president del Centre Català de Buenos Aires, a l'"Or del Rhin".

Hi assistiren, a més dels homenatjats i del seu mestre senyor Giralt, distingides dames i damisel·les de la colònia argentina; el senyor Nebot, director de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, en representació del rector de l'Universitat; l'estudiant senyor Sbert; un delegat del cònsul argentí senyor Margenat; el senyor Noel Llopis, corresponsal del diari *La Razón* de Buenos Aires; varis periodistes, i el senyor Oms, propietari de la casa Confiteries Oms de Buenos Aires.

El doctor Rafael Valls, en un breu i sentit discurs va recomanar als estudiants argentins que servessin en llur memòria els

obsequis que els ha fet Barcelona, la cultura catalana, els avenços intel·lectuals de la nació, les millores i comilitats ciutadanes, els nombrosos centres de millorament social i espiritual, la bondat del clima, els extraordinaris mitjans de locomoció i sobre tot l'alegria regnant arreu, perquè ho trametessin a llurs germans de pàtria, fent-los avinent que d'igual manera que els catalans de l'Argentina són tractats pels poders públics amb tota consideració, ho són i ho seran a Catalunya quants argentins l'honorin visitant-la.

El delegat del cònsul respongué a tan afectuoses paraules amb un regreiciament en nom del poble argentí per les atencions de que eren objecte els joves estudiants que representaven aquella terra, acabant amb un Visca l'Argentina!, que fou contestat

La reforma de les Dressanes s'ha iniciat. Projecte de l'edifici ja començat a l'antic parc d'Enginyers.

Les migdiades diumengeres d'hivern, quan el solet barceloní fa rialler el "desert" de Sarrià, el jovent s'hi aplega per puntejar la dansa nacional.

per tots els assistents a l'acte amb gran entusiasme.

També el senyor Giralt en nom dels seus deixebles agrai les moltes proves d'afecte que Catalunya els ha donat, dient que tan ell com els que l'acompanyen servaran tota la vida el record d'aquest viatge ben ple d'agradoses emocions.

La festa acabà amb una vera manifestació de confraternitat catalo-argentina.

La temporada de teatre català per a certs teatres ha anat esllanguint-se. Romea i Talia tenen de viure de traduccions i arranjaments. Potser que el primer es revifi amb la reposició de "La Dolorosa", de Ventura Gassol, puix ja hem vist que el teatre estranger no els treu de penes. Espanyol i Novetats són els que s'aguanten fermes. Aquell perquè té un públic afeccionat a la grimègia, i aquest per haver estrenat algunes obres que han agradat. Darrerament, l'estrena de "Parents, amics i coneguts", de Durand, de València, ha estat un encert. La comèdia té brillantor de llenguatge, té situacions còmiques i està construïda amb una mena d'ironia que recorda a voltes el procediment de Tristan Bernhard. Els dies que es posa en escena, el públic ix del teatre verament complagut.

També el Nou ha encertat amb l'estrena del drama líric "La legió d'honor", de Víctor Mora i Martínez Valls, que omple el teatre totes les nits.

En canvi, la Jordi va tenir de plegar el ram i anar-se'n pels poblets a divertir els pagesos. A darrera hora deia que el teatre català no li provava i que el seu fort era el teatre castellà. I té raó. Aquella ordre que donava a la criada en un dels vodevils darrerament estrenats al Goya: "Traeme el vestido azul i las sabatas", l'acrediten com a única intèrprete dels clàssics espanyols.

En el vapor "Campana" han sortit cap a Buenos Aires el doctor Rafael Valls, president del Centre Català, i la seva simpàtica muller. En prendre comiat de Barcelona varen regraciar als molts amics i a les distingides personalitats que eren presents, els festeigs i atencions de que els han omplert tot el temps que han sojornat entre nosaltres.

Felig viatge!

A la Sala Parés ha exposat l'escultor Llimona, entre altres treballs, una escultura que la colònia catalana de Buenos Aires regala a la Municipalitat de la capital argentina.

Es una meravellosa dona nua de tamany natural recollint en una petxina l'aigua de la font.

L'Argentina s'emporta una de les millors obres d'aquest autor.

Hem tingut concerts de música sacra al Liceu.

L'oratori del pare Massana, que ell titula "Javier", ha congregat en el nostre primer teatre el bó i millor de la ciutat.

La música, inspiradíssima, ha estat adornada amb quadros plàstics combinats per Adrià Gual, recitacions per Enric Jimenez, i un nucli de veus i orquestra verament notables.

En les sessions donades d'aital oratori el públic isqué molt ben impressionat.

Han començat les sessions musicals per a festejar el Centenari del Romanticisme.

L'Associació de Música de Càmera ha donat el primer concert al Palau de la Música Catalana amb obres de Schumann, Weber, Schubert, Chopin i Cèsar Franck, executades per la pianista Blanca Selva i el violinista Joan Massià.

El públic ha fruit amb delectança les composicions d'una època que si pràcticament està molt lluny de nosaltres, espiri-

tualment té bastants punts de contacte amb aquesta. El romanticisme a la nostra terra no ha mort pas del tot.

Seguiran a l'esmentada festa els festeigs d'abril i maig, iniciats amb conferències per Amadeu Vives, Apelles Mestres, Lluís Millet, Baltasar Samper, Frederic Lliurat, Francesc Pujol, Joaquim Pena, Jaume Pahissa, mossèn J. Thomas i Robert Gerhard; concerts per Blanca Selva, Eduard Toldrà, Trio Barcelona, Orquestra Pau Casals, Andreu Fornells, Joan Gibert, Concepció Callao, Germà Brünig i Banda Municipal, i acabarà amb una festa romàntica als jardins del Laberint amb vestits adequats.

Aquests festeigs tindran lloc al Palau de la Música Catalana, Palau de Belles Arts, Casa de l'Ardiaca, Arxiu de la Ciutat i diferents cases senyoriales barcelonines de l'època romàntica.

El primer concert extraordinari donat pel violinista Francesc Costa al Palau de la Música Catalana, ha curullat els desitjos dels seus admiradors, que són bastants.

Francesc Costa és un virtuós excepcional! La sonata en Si bemol, de Franccour; Fuga, de Tartini; Rondó, de Mozart; i Concert op. 64, de Mendelssohn, entusiasmaron de tal manera al públic, que els aplaudiments no s'acabaven mai.

Fou secundat admirablement per l'Orquestra d'Estudis Simfònics (entitat no professional).

Hi ha gran demandissa de seients per al concert vinent que tindrà lloc en el mateix Palau de la Música Catalana.

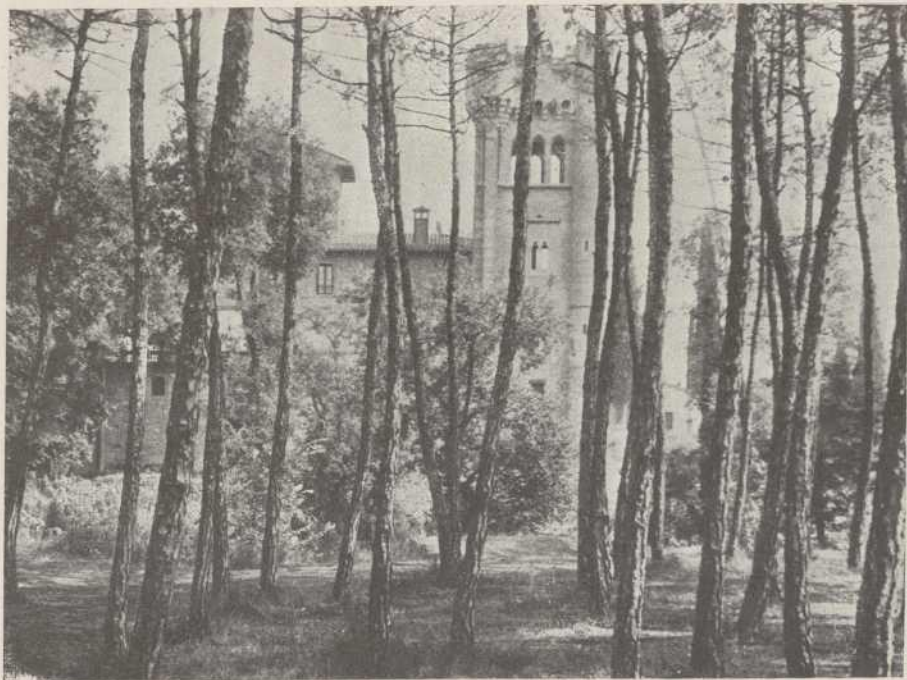
A les Galeries Jorba s'han exposat les aquarelles fetes en un viatge per Espanya pel notabilíssim pintor escenògraf Frederic Brunet. Totes elles son d'una fermesa i d'una sinceritat extraordinària. Pels intel·ligents ha estat una sorpresa a aquesta exposició, puix si be coneixien al malaguanyat artista como escenògraf, el desconeixien com a aquarellista de tanta empenya. Es natural. Frederic Brunet fou en vida un català modest com n'hi ha tants a la nostra terra; un artista que anà migrant-se en un recó mentres altres amb menys mèrits però més atrevits escalaren llocs que a ell li pertocaven.

Reposi en pau!

Ramon CARALT.

Una escena de l'obra lírica catalanesca "La legió d'honor", suara estrenada a Barcelona.

EL BOSCO DE CAN FEU

SORTINT de Barcelona amb el còmode i rapidíssim tren de Les Planes, amb quaranta minuts i després d'haver passat Sant Cugat del Vallès, poblet joganer encara, malgrat la proximitat de la gran urbs, hom arriba a Sabadell. En aquest radelet de terra hi ha una mica de tot: una mica de vinya, una mica de regadiu, una mica d'horta, una mica de jardí, una mica de floresta i uns quans pegadets de pins d'un verd de llargandaix escampats per les petites comarques que s'alcen com uns escasons damunt la delga polieromia del paisatge.

En un d'aquests reions, i ben aprop de la fabril població, hi ha apilats una munió d'arbres: alsines argentades, roures daurats i pins reïnosos, amb un ordenat desordre que meravella. És el bosc dit de Can Feu.

Tot plegat un paisatge que al primer cop d'ull, de tan pur i estilitzat, us sembla d'allò més planer de poder-lo descriure, perquè així que us proposeu ferho, us adoneu desseguida que la memòria i les facultats us estan enganyant. Hi ha quelcom en aquest boç de gleva, quel om d'indecs i escàpol, una mena de possibilitat essencial que a la fi us deixa sense esma. Ben bé no sabeu què és. No sabeu si és l'inquietud dels colors i matisos, malgrat la gran serenitat amb que reposa la mirada damunt de cada cosa; si és el besllum misteriós de les om-

bres entrelaçant-se joganeres; si és la sensualitat de l'aire i de la llum que fa glatir l'espai com un cos viu, o la finor meravellosa dels detalls subtilíssims.

I és qu'el bosc de Can Feu, és mancat d'abrupteses i ubacs i soleis com els demés boscos; és tot una cosa planera i suau que fa duptar-vos i malpensar de l'artificialitat del lloc. El bosc és planer, doncs, però l'horitzó és festonjat pels braus i majestàtics penyalars de Sant Llorenç i les cin-

gleres sangnoses de Guanta i del Berti; i per altra cantó les serres del Papiol i Martorell; pel levant, l'esmotxada cucurulla del turó de Montcada, Vista-Riea, el Tibidabo, Vallvidrera i Sant Pere Màrtir.

Tot això costa molt poc de dir, és clar. El difícil és donar-ne un tast original, i més encara encomanar, al lector desconegedor del paisatge, un escalf suau que rodegui l'imaginació, tot fent-lo somniar paradisiàcament... Ço dit, ja serà més fàcil per al que conegui el bosc de Can Feu... Com no glatir el cor, tan sols en recordar-lo?...

Sortosament, es lliurà durant la guerra de les destrallades que abundantment profanaren les nostres muntanyes en aquells temps, en que l'or ofuscava tans pensaments.

Recordem encara, aquelles jornades memorables en que s'hi feren les primeres representacions de Teatre de Natura, i que com si els encants no fossin prous encara, el xerrateig dels pins acompanyava el cant del poeta, talment com una ària de Mozart que sentíssim cantar a cau d'orella...

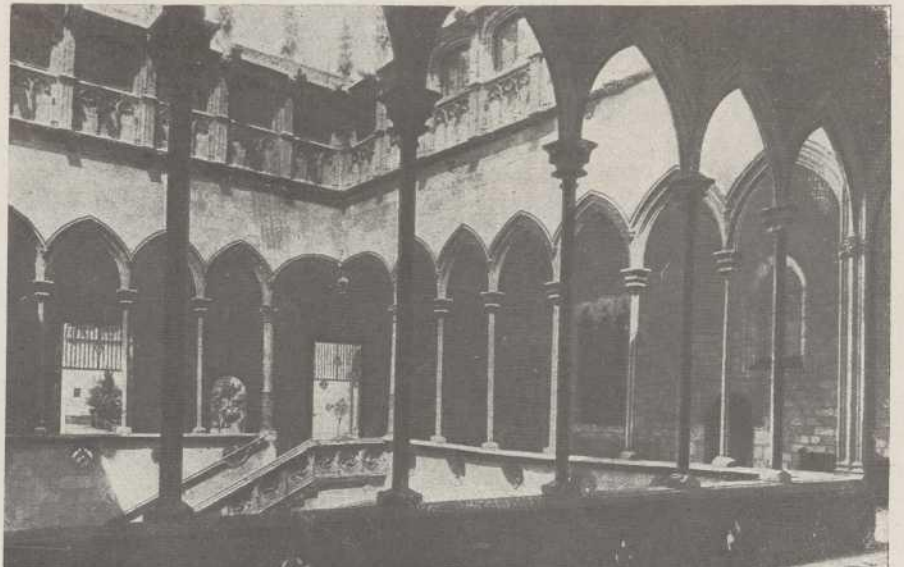
Beneïdes encontrades, que amb vostres recorts amorosiu la nostra pensa i amareu carinyosament els atiments que la vida sacseja en terra estranya... Beneïda terra, que sou per nosaltres el símbol i la fita de les nostres aspiracions...

CATALONIA no és cap revista lucrativa ni personal; és una obra de tots i per a tots.

El famós relleu gòtic de Sant Jordi

La galeria gòtica, un dels més bells models d'arquitectura civil

ERA — diu la llegenda — una donzella, filla d'un rei, que estava a punt d'èsser sacrificada al dragó, l'alenada del qual empudegava tot l'aire de la ciutat i els seus bramuls omplien d'esglai tota la comarca. La princeseta, tremolava enfront del monstre, quan, providencialment, va passar per allí el cavaller Jordi, qui al veure-ho, plantà batalla a la fera i la matà finalment, amb què alliberà a la princeseta i tornà la tranquil·litat a tot el reialme.

D'aquí la dita: *Sant Jordi mata l'aranya.*

Des de l'any 1432 pot dir-se que procedeix la festa popular que Catalunya ofrena al seu Sant Patró. I com el mes de Sant Jordi és el primer mes de primavera, per un finíssim instint de transformació que nia en l'esperit del nostre poble, la festa de Sant Jordi es convertí en el dia de les roses. Es així com tots els anys en tal diada té lloc en el Palau de la Generalitat de Catalunya aquesta

LA FIRA DE LES ROSES

formosa Fira que converteix els històries patis en un jardí curull de bellesa i de perfum. Els carrers propers són altres tants perterres, contrastant la joventut de les flors amb els murs milenaris del barri gòtic barceloní. La Fira de les Roses atrau tota la joventut barcelonina, i dona goig de veure a joves i damiselles sens distinció de classes ni d'estaments socials, amb un pomell de roses a les mans.

La Fira de les Roses, és, com totes les genuïnament catalanes, festa de carrer i festa de llar. Aquells pomells que aviven la nota àrida dels carrers, van a raure a casa de l'estimada, o de l'esposa, de la

mare o de l'amiga tan sols. El dia de Sant Jordi, el ram de roses no falta damunt de cap taula.

Es així com aquesta diada ha vingut arreulant-se en el cor de tots el catalans, i el costum i el sentiment l'ha convertit en tipisme, i així ha esdevingut l'evolució fins a convertir-la en festa bellament patriòtica.

Quin goig que dona aquell Palau de la Generalitat tot curull de gent, en especial jovent, i per entre d'ells l'esbojarrament del colorit de les flors!...

Com que és dia de flors, de religió, de joventut i de pàtria, també és dia de poesia, ja que és el dia en que els mantenedors dels Jocs Florals donen a conèixer el fall de tan preuat concurs.

La festa de les roses, avui ja no es concreta a Barcelona; viles, pobles i llogarets catalans comencen a enbaumar-se en una festa tan gentil.

Sant, Jordi, Fira de les Roses, es una festa de cordialitat i simpatia, amb guspires de epopeia i dolçures de madrigal.

Veus aquí com un quadre antic ens tramet la visió de la Festa de Sant Jordi en èpoques passades.

El gentil pati dels tarongers quina nomenada és tradicional.

ENTRE els molts i malaguanyats costums de l'antigor que, perdent-se, fan perdre la fesomia a la nostra terra, sobreviu, gràcies a Deu — encara que un xic degenerat del seu origen religiós, i ben sovint en els grans centres enterbolit pels corrents del temps i per les passions humanes — el de les Caramelles.

Quan en la missa del Dissabte Sant s'entona la glòria, els minyons del poble, davant la mateixa església, responen amb els Set Goigs, i pel tritlleig de les campanes, que esclaten plegats, els pobletans i els pagesos, la vall i la muntanya, saben l'alegre nova de la resurrecció del Senyor.

Oh, que dolça nova, que va a aconhortar el malalt en el seu llit, el vell al peu del foc, i en el portal de la masia el pobre que va a demanar almoïna per amor de Déu! Els mateixos infants que es desvetllen sobtadament, la saben dels llavis de la mare, que va esparint aigua beneïta per tots els reconcs de la seva casa, dient al mal esperit:

Cuca, cuca, ix del forat,
que Jesús ha ressuscitat.

Els fadrins solen fer la segona i terça cantada a la porta de la rectoria i de casa el batlle, i aprés van a vessar l'alegria dels seus cors de casa en casa i de masia en masia, cantant com un vol d'orenetes que acaba d'arribar.

Mireu-los pujar a la pagesia per entre els presseguers i pruners florits que ombregen el camí de la quintana: van tots ells amb la seva roba de cada festa i amb el cap cobert amb l'aïrosa barretina de la color del clavell que vermelleja, junt amb un brot d'alfàbrega en la botonera més alta de l'ermilla. Un dels més gallards i de bona llàvia, porta la cistella, que ha guarnit la pabordessa del Roser amb tots els seus flocs i cintes i rams de monya; i darrera la colla va tot estufat el traginer, tirant el ronsal del mul, que, guarnit amb la seva cabecada, vermella, nova i flamant, estrenada el dia de Sant Antoni a cada cop fa sentir d'un quart lluny les seves cascabel·lades i rengles de picarols. Sobre el bast, també nou i enriberat, van els arguenells, plens de blanquíssims ous, coberts amb una manta blava. Arribant a la masia, truquen, i per tot Déu-vos-guard es posen a cantar Camiller que vas davant
dona tres trucs a la porta;
veniu-nos a obrir, si us plau,
que teniu un amic vostre.

Després canten a cor els Set Goigs de la Mare de Deu, acabant cada posada amb l'antiga resposta: *Sigueu la nostra advocada, Regina Mare de Déu*, que en alguns pobles de la plana de Vic canvien amb aquesta felicitat i olorosa frase: *Flor de liri, clavell, violeta; oh gentil Mare de Déu*.

Després de tirar aquestes floretes dels goigs a la Verge Maria el corrandista (i ací ve la part moderna, i no sé si digui profana, de la festa) ne tira unes quantes més o menys poètiques, en corrandes que no han deixat de fer-lo rumiar, a l'amo i a la mestressa, i sobretot a les minyones o a la pubilla si n'hi ha, als peus de la qual, rústecs trobadors, no trenquen l'arpa perquè no en tenen, sinó que en frase característica, que no hi pot faltar, buïden els butxacons.

Aquest afegit, que creiem d'origen foraster, no entra

LES CARMELLES

en les Caramelles dels voltants de la muntanya del Mont, on escrivim aquestes ralles, tal vegada per estar més allunyada de la influència castellana. Després dels Set Goigs, fins a la mitja nit de Pasqua, canten la cançó sagrada:

Un diví vull cantar
de Jesús i de Maria,
de la mort i passió
que el Divendres Sant patia.

Des de la mitja nit de Pasqua, si s'escauen fent Caramelles, canvien el *divíno* de la passió amb el següent, que s'estampa tot sovint a Girona:

Ja ve lo Sant Diumenge,
Sant Diumenge de Rams;
ies taules són parades
de palmes i de rams,
de fulles d'olivera,
Jesús, Maria,
i un ciri molt galan.
Jesús tan gran.

Doncs en aquest reecó de la Garrotxa empordanesa, és aon es conserven les nostres Caramelles amb tot el seu aire i pureza primitius. No en serien filles tal volta? Serien aquestes valls de la Muga i del Fluvià, arrecerades en aquest bellíssim tron de la Verge, el bressol d'aqueix antic, religiós i català costum? Jo bé só d'aqueix parer, i em sap greu no poder adduir més que proves indirectes.

La primera, és el nom mateix de *Caramelles*, que no vol dir res fora de l'Empordà i que ací significa la gralla primitiva, el *calamus*, això és, un tros de canya amb un foradet a l'extrem i una obertura prop d'ell amb la seva llengüeta. Amb aqueix senzill instrument músic, que acompanya encara les Caramelles pobres, que són les que més agraden, degueren començar-se les primeres Déu sap aon i quan.

El nom de *Caramelles* comença a entregir-se vers Riudarenes amb el de *Camarelles*, que domina en bona part de Catalunya, i que es canvia en la plana de Vic amb el de *Camalleres*, que ha fet sospitar a algú si es derivava de *camalls*.

Una altra prova d'això ens donen els mateixos formosos goigs de la Verge del Mont, que foren gairebé els únics que es cantaven fins als nostres dies en la Catalunya espanyola i francesa de temps immemorial, i que són encara els que dominen per tot arreu, havent canviat solament el nom, en alguns punts, amb el nom de *Goigs dels Ous*, els *Set Goigs de les Caramelles*, *Goigs de Pasqua*, etc. Dels centenars d'edicions que se n'hauran fetes, ne coneixem solament algunes darrerrenques de Girona, Figueres, Perpinyà, Puigcerdà, Vic, Manresa, Cervera i Barcelona.

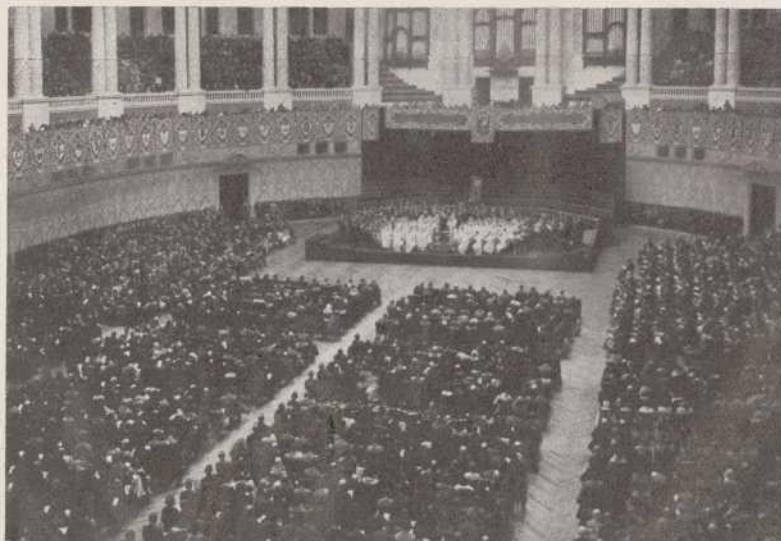
Com naixeria aqueixa poètica festa de la joventut en la vigília de Pasqua florida, el dia més formós de l'any? Reculem quatre cents anys; figurem-nos veure a l'ombra del feréstec castell de Benda uns quants pastors que, guardant el ramat del castellà, enraonen, entre les alzines, el matí de Dissabte Sant, quan els fereix de sobte el toc de *Alleluia* del monestir de Sous, altra de les venerades ruïnes del nostre país. El seu fill, el monestir de Besalú, no trigaria a respondre amb la veu de les seves campanes, i Sant Domènec de Palera i Santa Magdalena tocarien la seva esquelleta, aquell en la seva clotada i aquesta al cim de la muntanya de Meia.

Els pastors es posen a cantar com les campanes i els ocells, i, commoguts per sobtada alegria els passa pel cap d'anar a vessar-la a la porta de les cabanes veïnes.

Per fer-ne flaviols o *caramelles*, per sonar i acompanyar les seves veus pageses, arrenquen una canya de vora el torrent. Quina cançó cantaran? Alçat els ulls en l'aire, com cercant inspiració, veuen allà dalt, al capdamunt del turó que els manté a ells i a les seves ovelles, el santuari de la Mare de Déu del Mont, de què els parlen les mateixes canyes, regades amb l'aigua que en devalla; i els seus *Goigs*, senzillíssims i bonics, venen als llavis de tots. La petita festa ja té el seu nom i el seu himne; i la Verge Maria del Mont i el bon Jesús, a qui va dedicada, no deixaran de beneir-la des d'aquella muntanya alterosa i des del cel blau, on enfonsa el seu front agut de parallamps. En totes les pletes d'aquells boscos i en totes les pagesies del veïnat es parlaria de les caramelles dels pastors del Mont; i els pagesos de Meia i Lladó, els culleraires de Tortellà, els ballesters i homens d'armes de Besalú i els teixidors de Banyoles, no triguen a prendre i a escampar cap als Pirineus i cap a la marina el juvenívol i religiós costum de la vigília de Pasqua, que sembla talment inauguració de la primavera.

A qui em vingui amb què tot això no és més que una il·lusió poètica d'un esperit somniador, li diré que pot molt ben ésser; però que em deixi amb ella fins i a tant que m'expliqui millor el sentit de la paraula *Caramelles*, arregonada en aquesta Garrotxa de l'Empordà, que ha donat nom a una festa extesa per tot Catalunya, i, a més, perquè els *Goigs* de la Mare de Déu del Mont, que no tenen gaire més relació amb la festivitat de Pasqua que altres qualsevol, són els obligats en aquesta esbarjo-sa i antiga festa del nostre jovent.

Jacint VERDAGUER.

Aspecte del Palau Nacional de l'Exposició de Barcelona durant el concert que va donar-hi l'Orfeó Català, el 16 de març, que va ésser la primera vegada que el cèlebre cor d'En Millet va cantar en el certamen de Montjuïc.

... En el Orfeó català se compendian: el arte catalán en un aspecto en que es maestro del mundo, la representación del indefinible sentimiento catalán resuelto en arte, y el objeto de la más pura, intensa y entusiástica devoción civil de los catalanes.

(De "El Sol", de Madrid.)

TOTES les terres occitàniques es senten commogudes en evocar el gran patriarca de Provença amb motiu del centenari de la seva naixença. Mistral, nom del vent NO. que corre damunt les aigües i damunt les costes de la Mediterrània occidental, té en el seu cognom, en la seva personalitat humana i en la seva obra artística, el regust inconfusible de la nissaga mediterrània. Enarborant el seu cognom com un símbol, Mistral fou l'apòstol i el poeta de les terres mediterrànies d'Occident; desvetllà amorosament de son somni la formosa parla provençal, va enaltir-la encarnant-hi, com altre temps els trobadors, els més enlairats sentiments i les més belles imatges, i així va servir d'exemple a altres llengües i altres literatures de les riberes del *mare nostrum*, que restaven des de segles enrera en el més gran ensopiment i que van renàixer envers l'expandiment i la plenitud per l'alçada restauradora del romanticisme. Tota la gràcia càlida i forta de la Mediterrània, hereva de l'antiga Grècia, la trobem en l'obra de Mistral, com la trobem, poe temps després, en la de Verdaguer.

Del sublim cantor de "Mireio", nat en la pau patricia del *Mas du Juge*, a la riallera villa de Maiana, el 2 de setembre de 1830, no en farem la biografia, prou coneguda dels catalans que amb tan d'interès han seguit des de cinquanta o seixanta anys ençà l'evolució de la parla germana de la nostra. Més que altra cosa, ens serà plaent d'evocar els episodis cabdals d'aquesta germanor que té arrels tan pregonas a Catalunya i a les terres d'Oc del migdia de França.

L'any 1861, pocs dies després d'haver coronat públicament l'Acadèmia Francesa a Frederic Mistral pel seu poema "Mireio", publicat l'any 1859, i la glòria del qual ressonava per tot el món, va realitzar-se un viatge del poeta català Damàs Calvet a la Provença, el qual viatge va ésser l'inici de les relacions entre els escriptors catalans i provençals. Mistral publicà llavors la seva oda "Au troubaire catalan", la qual esdevingué molt aviat el credo del felibrige a Catalunya. L'oda mistralenca fou contestada per Calvet amb la famosa composició "Als poètes de Provença"; Francese Pelai Briz va traduir "Mireio" al català. L'emigració de Victor Balaguer a França, deguda a qüestions polítiques, va contribuir a fomentar les relacions espirituals entre Provença i Catalunya. Els poetes catalans van fer ofrena al Felibrige d'una copa que simbolitzava Catalunya, i que Mistral va fer cèlebre amb el seu himne "La

EL CENTENARI DE MISTRAL

(1830 - 1930)

cansoun de la coup". Els provençals, per la seva part, van enviar-ne una altra als catalans, passats alguns anys. L'any 1868, Mistral i altres escriptors de Provença van concórrer als Jocs Florals de Barcelona, als quals assistiren també els poetes castellans Núñez de Arce, Zorrilla i Ruiz Aguilera. La recepció que Barcelona va tributar als *felibres* provençals i les excursions a Montserrat i La Bisbal, foren memora-

bles, i des d'aleshores restà segellada la unió de tots els poetes occitàns. La nota culminant d'aquells dies fou la presència de mossèn Cinto Verdagner als Jocs Florals, per tal de rebre un premi modest. Anava amb el típic vestit dels camperols de la plana de Vic, sense mancar-li la barretina. Mistral, a través dels versos del jovicel, va endevinar la flama del seu geni, i abraçant-lo commogut, va saludar-lo amb la mateixa frase profètica amb que ell havia estat assenyalat per Lamartine a París: *Tu Marcellus eris!* Així el cantor de "Mireio" descobria el futur cantor de "L'Atlàntida". A les festes de Catalunya van seguir les de Saint-Remy, i més tard les del cinquantenari del *felibrige* a Barcelona (1904), on Maragall va pronunciar el seu cèlebre himne brindant pels poetes germans nostres.

D'aquesta manera va consagrar-se la germanor dels països llatins de la Mediterrània, car el *felibrige* que en els seus inicis aspirava solament a rejuvenir la vida peculiar de Provença, va ampliar el seu programa amb la tendència d'estrènyer l'intercanvi cultural amb els pobles llatins, organitzant festes de confraternitat i obrint concursos per tal de premiar els millors cants en qualsevol llengua neo-llatina.

A Maiana, a la pròpia casa pairal on havia vist la llum primera, Mistral traspasà dolçament, com un veïl patriarca de la seva terra, el 25 de març de 1914.

Fastuoses han estat les festes commemoratives del Centenari de Mistral realitzades a Cannes, amb assistència de representants de totes les nacions llatines, fins de les nacions ibero-americanes. Creïem, però, que on la commemoració del centenari assolirà el màxim fervor espiritual, serà a la nostra Barcelona, que es disposa a erigir

un monument dedicat a l'eximí poeta de Provença. A la bella capital de la Mediterrània es consagrarà una altra volta, com en els temps medievals, la germanor entre les literatures de Provença i de Catalunya, i en l'abraçada amorosa que unirà als poetes d'un i altre vessant del Pireneu, florirà el gran graçament de la nostra terra i de la nostra llengua envers el geni de Mistral, de l'amíe cordialíssim de Catalunya, del que amb el seu cant ardent de sol i vibrant de llum, vingué a ésser el precursor del moviment, avui reeixit, de la nostra Renaixença.

Així les llengües occitàniques cantaran, agermanades per sempre, la joia d'ésser hereves del patrimoni secular immens que han rebut de les parles d'Homer i de Virgili.

La plaça de Maiana, poble on nesqué i morí Mistral

La fira dels bens que s'installa tradicionalment en el Passeig de Sant Joan.

El Via Crucis que, la matinada del Divendres Sant, recorre solemniament la ciutat, passa per davant del Palau de la Generalitat.

LES NOSTRES DIADES

EL mes d'abril és un dels més gentils i riallers a la terra nostrada. La primavera, tot just començada, té dalit d'anar escampant arreu la verdor dels arbres, els colors de les flors, les màgiques canviants del sol i els perfums embriagosos de les tendres brotades. El cel esdevé d'un blau puríssim; hom diria que ha estat rentat per les freqüents pluges de l'hivern. L'oreig es tebió i enjogassat com un infant entremaliat. Els camps fan goig de mirar, encatifats de maragça i promissoris de la collita estival.

Els poblets, sortint de l'ensopiment del temps hivernenc, es mostren tots eixerivits i feinejadors. A les ciutats els dies s'allarguen, les tardes diuenegeres conviden a les fontades; els esports a l'aire lliure es multipliquen; l'optimisme sembla renàixer a tots els estaments... És la primavera; és l'abril.

Les festes tradicionals que, servades a través dels segles, semblen afitar un any darrera l'altra, la vida dels diferents pobles damunt la terra, es presenten verament copioses i emblemàtiques, pel mes d'abril, no sols a Barcelona sinó a tot Catalunya. Festes dels nostres avis, avui conservades com prenada relíquia del passat, tenen la flaire penetrant, inconfusible, de les coses velles, vetllades per l'amor filial, però també la vigoria ufanosa de la saba vivent, car en ella els catalans hi restauren els símbols de les més altes idealitats que guien el nostre poble! A les festes pairals hi combreguen tots els catalans — religiósament o civilment — amb l'hòstia de l'amor infrangible a la Terra Catalana.

La més assenyalada d'aquestes festes abrilenques, el cicle més punyent de dramaticitat del santoria, és la Setmana Santa. A Catalunya, més potser que en altres països, aquestes festivitats agermanen graciosament el misticisme religiós i la gatzara popular. Cada cosa, però, és en son lloc, i no es destorben una a l'altra, sinó que més aviat es completen. La Setmana Major s'inicia amb el Diumenge de Rams. L'alegria vessa de les llars pels carrers i places de la ciutat. La xicalla, amb el dinamisme i vigor que posa en tot el que fa, es dirigeix als temples a beneir les palmes i palmons; rams d'olivera i de llorer també es mostren abundoses, i l'emblema barrat de la nostra senyera es vincula gentilment, ací i allà,

La mainada s'agombola en el temple del Pi per a dur a beneir les palmes i palmons.

La festa de Nostra Dona de Montserrat és celebrada amb la màxima esplendor al Santuari bastit a la nostra "muntanya miracle".

DEL MES D'ABRIL

damunt la frondositat del fullatge que converteix l'interior de les esglésies en màgies boscos de escenografia.

Després van seguint els dies dolorosos. La joia és bandejada de tot arreu; els teatres i les expansions públiques són tancats; el tràfec de vehicles minva notablement i s'apaga per complet en alguns indrets de la urbs; campanes i músiques emmudeixen. La ciutat es revesteix d'un aire sever i endolat. Als carrers més cèntrics del recinte vell el silenci gairebé sols és tiencat per la remor continguda, seriosa, de la multitud vestida de negra que fa, de sagrari en sagrari, son místic peregrinatge. Val a dir-ho: la Setmana Santa Barcelonina no ha assolit l'anomenada de fastuositat artística, barreja de religió i d'engreseament popular, que mundialment auriola les d'altres ciutats, però és innegable que té una alta vàlua de serietat i de sinceritat artística. Les seves processons no presenten la fantàstica exuberància d'altres famoses, però són d'una severitat mística i d'una riquesa artística admirables. La seva significança és més íntima, menys teatral i eridanera; i per tant, més d'acord amb la tràgica evocació del misteri del Gòlgota.

Divendres Sant a la tarda ja comença a deixondir-se la ciutat del seu entenebrenement. Al Saló i al Passeig de Sant Joan, comença la pantagruèlica fira de xais i cabrits. El poble es prepara per a la celebració de les alegries pasquals. I aquesta joia, que sembla ressucitar amb el toc d'al·leluia del Dissabte, seguit de l'aldarull eixordador que xies i grans promouen des dels terrats, balcones i finestres, esclata d'una forma vibrant, arravatada, incontenible, en els cors de les *Carmelles* que la *Nit de Glòria* fan ressonar llurs cants xamosos típics i encomanen el seu optimisme a tots els punts de la ciutat.

Però hi ha encara, aquest mateix mes, dues festes cívico-religioses de les més transcendents per als catalans. Les dels patrons de Catalunya: Sant Jordi (dia 23) i Nostra Dona de Montserrat (dia 27). Els cants de l'Escolania montserratina copsen, per damunt dels penyals de la Muntanya nostra, l'alta espiritualitat de Catalunya; i les flors oloroses de Sant Jordi simbolitza el nostre civisme, la nostra fidelitat a la terra pairal, els nostre ideals de llibertat.

Les típiques "carmelles" rebent l'ofrena que els cantaires consumiran joiosament.

La Vergo de la Soledat portada el Divendres Sant pels carrers de Barcelona.

Novena Jornada

EL Pavelló de l'Estat. Aquest pavelló bastit a l'avinguda de l'Estadi, pertany a l'estil Renaixement Espanyol. Consta de un hall amb galeria superior, tres sales (dues laterals i una al fons) i una altra al 1er. pis.

Al hall s'hi exposa l'avant-projecte de la Ciutat Universitària, amb els plans corresponents a les diverses facultats, hospital, jardins i dependències, com també les fotografies dels edificis ja bastits.

Segueixen les maquetes de les llatzeries de Granada, Alcantar i les del Nord-oest de la península que comprenen la mancomunitat de les províncies d'Orense, Lugo i Pontevedra, plans dels sanatoris antiveneris i antituberculosos de Madrid i serra del Guadarrama, fotografies de colònies i sanatoris; models d'aparells sanitaris i en instal·lació, apart tot quant es relaciona amb el servei de correus i telègrafs del país.

Venen després els projectes i treballs relacionats amb els ministeris d'Instrucció Pública i Belles Arts, que els componen valuoses col·leccions de minerals, varietat d'aus, insectes i peixos; un grup de cabres muntanyenques; quadros de pintures prehistòriques; aquarel·les de les exploracions dels antics terrenys de Nova Granada; material dels Instituts de Física i Química i totes les publicacions del Museo de Ciències Naturals de Madrid.

En altre lloc trobem una secció destinada al cultiu del tabac a la Península.

El ministeri d'Hisenda exposa tot quant es relaciona amb les indústries salineres (sals de mina i de mar) i amb la encunyació de monedes, oferint-nos en diverses vitrines motllos i burils emprats a la Seca des de Felip II als temps nostres i un valuos monetari d'or, plata i coure de diferents regnats, a més de nombrosos dibuixos de sagells, títols del Deute Públic i bitllets de banc.

El ministeri del Treball exposa maquetes de grups de cases barates, gràfies del descrotllament de les Caixes d'Estalvi i dels Comitès Paritaris i plans de ciutats-jardí.

L'Escola d'Enginyers de Mines presenta tota mena de minerals en brut i treballats, models de motors i de forns, reflectors, fanals, eines per a miners, llanternes de seguretat, màquines foradadores i fotografies

Una de les construccions més imponents de l'Exposició, ha estat l'Estadi, que per la seva cabuda és un dels més grans del món.

RECORRENT L'EXPOSICIO DEL NOSTRE CORRESPONSAL A BARCELONA

i plans de explotacions mineres per empreses nacionals i obres publicades per la mateixa Escola.

La direcció general de Boscos i muntanyes exposa maquetes de repeses i canals, instal·lacions hidroelèctriques, repoblació de

Troben en altra sala, presentat pel ministeri de Marina un retrat de Monturiol, inventor de l'etini, i al seu costat gravats i plans d'aquest famós submarí, el primer conegut a Espanya; també hi ha retrats d'Isaac Peral i del seu submergible, models de navilis, corbetes i fragates, mostres de fustes de les antigues colònies espanyoles, hidroavions, aparells de l'Observatori de Sant Ferran i diverses reproduccions de barcos moderns, mercants i de guerra.

El ministeri de l'Exèrcit exposa treballs de les fàbriques de Granada i Trúbia; armes i pòlvores d'Oviado i Múrcia, instrumental quirúrgic i joiells damasquinats de Toledo i espoletes de la Pirotècnica Militar de Sevilla.

L'Establiment Central d'Intendència exposa models de eines i fleques de campanya, magatzems per a provisions militars, carros-botes, tendes per a quefes i soldats i material complet per a assaig de teixits.

Fora del palau, a laavinguda Internacional, l'Estat presenta tres pavellons on s'exposa tot el material pedagògic per a ensenyança d'anormals i els treballs realitzats pels deixebles d'aquesta classe d'escoles.

Estadi. — S'alça a l'avinguda del seu nom i per ambdós costats a l'avinguda dels Atletes i passeig Olímpic. Té una superfície de 50.000 metres quadrats i s'ha bastit sota projecte de l'arquitecte Pere Domènech.

El seu aspecte, pels seus ordres d'arquitectura superposats és semblant al d'alguns cires romans de l'època de l'Imperi.

Les graonades i tribunes poden allotjar
(Segueix a la pàg. 25.)

Pavelló particular vestit per la Cia. de Nitrats Xilens.

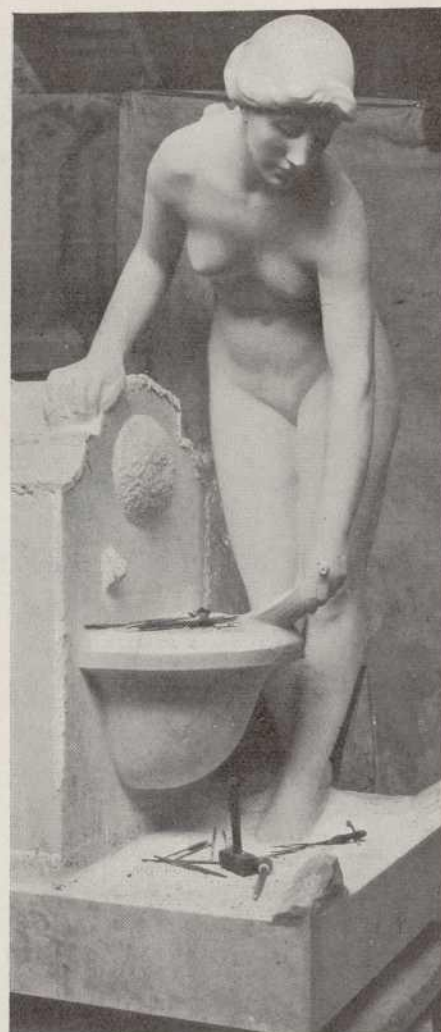
LA FONT DELS CATALANS

HA arribat ja la font del gran escultor Llimona que un grup de catalans ací residents regala a la ciutat de Buenos Aires.

Fa pocs anys, després de la setmana tràgica i a causa de grans propagandes insidioses, l'ésser català no representava un gran prestigi en aquestes terres. Sortosament la situació ha canviat, i això indubtablement que es deu al millor coneixement de la nostra cultura, que ha culminat amb la nostra Exposició. Però el que més ha contribuït a rehabilitar el nostre prestigi, és precisament les visites dels nostres artistes i intel·lectuals.

Hem de confessar que han estat rebuts admirablement i amb efecte extraordinari, per totes les classes socials i especialment per la gran premsa nacional. En la nostra pensa i en el nostre cor hi ha fortament gravats els noms preclars de tan ínelits heralds de Catalunya; però d'una manera extraordinària es va assenyalar la visita de l'escultor Llimona, el qual va merèixer, inclús, que el president Alvear destínés en repetides visites, hores enteres a l'estudi entusiasta de la seva notable exposició.

Aquests èxits reflecteixen noblesa sobre

la nostra raça valoritzant-la i ens omplen a tots de lògica satisfacció, originant la idea d'exterioritzar, encara que modestament, la nostra gratitud a la noble Nació que ens acull i va començar de fer-nos justícia.

La idea d'un va merèixer immediatament el reforç entusiasta de dos més, i posats en campanya i nomenada una comissió definitiva, es va obtenir fàcilment una suma superior a la necessària per adquirir una obra tan important.

Intensa te d'ésser avui la satisfacció dels donants i de tots els catalans en saber, pels elogiosos articles dels millors crítics d'art de Barcelona, que en Llimona s'ha superat trametent-nos el més perfecte nú artístic, creat pel seu cisell extraordinari, una estàtua representativa d'aquelles dones que sublimen la nostra raça, puix que essent les nostres dones semblen nimfes i semblen deesses; nua per tal de mostrar millor la seva essencial elegància i que no pertorben pas la

Els diaris han donat la nova que d'aquí a uns mesos vindrà a Buenos Aires, contractada per l'empresari senyor Cairo, la notable companyia catalana del Romea, de Barcelona, que dirigixen els aplaudits esposos Maria Vila i Pius Daví. Molt celebrarem que la notícia es confirmés i que els catalans de l'Argentina tinguéssim l'avinentesa d'apreciar l'art dels esmentats artistes i dels seu arrodonit conjunt dramàtic

nostra serenitat, perquè sintetitzen contemplació espiritual i llei de seny i exacta mesura.

Es gloriós per a Catalunya plantar ací una fita del nostre art excels, per a demostrar la nostra gratitud al poble argentí, generós i germà, que per la seva heroica voluntat sobirana i contra totes les tiranies, va saber crear la Nació més lliure de la terra, amb incommovibles bases per a un esdevenir esplendorós.

Donem, per tant, dues vistes de la font, que constitueixen una primícia que CATALONIA ofereix als seus lectors. Podem avançar, a més, que la font, totalment terminada, és arribada ja a Buenos Aires, i que la Comissió iniciadora de l'ofrena ha començat les gestions necessàries per portar a cap la solemniat entrega.

En un pare o jardí de la capital argentina (el lloc no és assignat definitivament) restarà emplaçada l'obra d'en Llimona, que perpetuarà l'art de la nostra raça i l'ofrena de la nostra col·lectivitat.

L' EXPANSIO

NICOLAU d'Olwer, en el seu magne llibre *L'Expansió Catalana en la Mediterrània Oriental*, que ens documenta admirablement i que caldria ésser llegit per tots per tal de donar-se compte exacte de fins a on podria haver arribat Catalunya amb sols les seves pròpies forces i amb el seu extraordinari dinamisme, diu que l'expansió catalana en la Mediterrània Oriental va tenir tres finalitats: religiosa, política i, sobretot, econòmica.

No és pas per un tòpic geogràfic, sinó per una realitat històrica, que cal diferenciar l'expansió en la Mediterrània Oriental de l'expansió en la Occidental, puix encara que obeint als mateixos impulsos, tenen distintes característiques. A ponent — a les Balears, Sardenya, Còrsega, Itàlia, Sicília, Malta, Gerba, Barbaria, Espanya — es tracta d'assimilació, de domini polític, de mercats de venda; a llevant — Egipte, Síria, Xipre, Armènia, Anatòlia, Constantinoble, Grècia, Illes gregues, Albània, etc. — de mercats de compra, d'esferes d'influència, de bases navals.

Catalunya poble mediterrani, trobà a la Mediterrània la font de la seva puixança: es gran mentre la seva política va d'acord amb el seu interès comercial; més n'hauria estat, si la unitat del poble català — de tots el que parlaven "lò bell catalanese", com diu En Montaner — llavors tan íntimament sentida, hagués encarnat en una sòlida estructura.

L'aventura més enlluernadora d'aquesta expansió mediterrània és l'expedició dels almogàvers. Amb dones i infants, passen de Sicília a Orient, soldejats per Andrònic II Paleòleg; s'adjudiquen les altes dignitats de l'Imperi: almirall, senescal, megaduc, cèsar; encalcen fins a les Portes de Ferre els turcs, enseyorits de l'Anatòlia; vengen la traïdora mort de llur cabdill, i viuen quatre anys seguits de la destrucció i l'extermini de Tràcia i Macedònia, a sota mateix de les muralles d'Andrinòpolis, Salònic i Constantinoble.

Naturalment, la constant lluita heroica i desmesurada no va permetre la realització de grans obres civils en els territoris conquistats, puix que van tenir de preocupar-se principalment de la construcció de castells i obres de defensa, la major part desaparegudes; però en queden algunes d'importància com és ara el castell de Zwadia, el més inexpugnable de Grècia, de característiques medievals, i el de Rodes, amb la seva torre de Sant Nicolau, obra formidable del Gran Mestre Sa-Costa, que va ésser, en les hores tràgiques, la clau de la fortalesa. Sa-Costa va construir també en la torre de Sant Pere, la dels Molins, i el baluard de la porta de Koshiño; el seu escut i el de Catalunya, figuren encara en aquestes obres.

Un altre Gran Mestre català de Rodes, Antoni Fluvià, va construir la Muralla Nord, la torre de Sant Jordi, on existeix esculpit el seu escut i un formós baix relleu del patró de Catalunya; la torre de Sant Anastasi, la torre de Sant Joan i la capella dels Cavallers Catalans per a la qual el 31 d'agost de 1432 la nau de Lluís Ferrer va embarcar

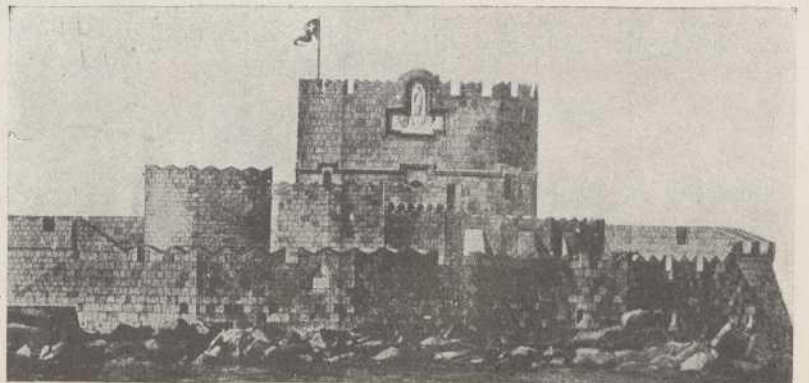
Rodes. Relleu de St. Jordi, a la torre del mateix nom. (Obra del gran mestre Anton Fluvià. (1421-37).

Nicosia. Casa d'estil català. Darrerries s. XV.

Nicosia. Casa d'estil català a l'est de Santa Sofia. Darrerries s. XV.

Rodes. Torre de Sant Nicolau. (Obra del gran mestre Sa-Costa. (1461-67)

DE CATALUNYA

a Barcelona un gran retaule. Fluvià en el seu desapropiament (així es va anomenar el seu testament) va deixar 10.000 florins per construir la infermeria, i per completar la seva obra va caldre que un altre català, Joan Vilagut, donés 100.000 sous de moneda barcelonina, i per això es va marcar amb el seu escut l'edifici, i la vaixela i roba de taula.

L'escut català, hom el troba en totes les construccions militars fins a l'illa de Castellorizo (Castellroig, que diu la nostra gent), i que va ésser la més oriental de les illes mediterrànies on amb plena sobe- rania va onejar la senyera de les quatre barres. Albert Gabriel, en la seva documentadíssima obra sobre Rodes, es complau a acusar la influència catalana damunt l'arquitectura dels temps dels cavallers. Són les arcades de mig punt, fetes de tascons desmesurats, que hom hi retroba en palaus i cases; són els pilars octogonals que divideixen les naus de la gran sala i el refectori de l'Hospital; són els contra- forts de l'Alberg d'Espanya, anàlegs als de la Llotja de Mallorca i que devien, com aquests, acabar amb plataformes emmarletades; són les escales del mateix tipus constructiu que la del Palau de la Generalitat a Barcelona o del palau dels reis de Mallorca a Perpinyà, que hom troba sovint a Rodes; és, en fi, la disposició total de la casa cata- lana la que veiem conservada a l'altre extrem de la Mediterrània.

També cavallers particulars esmerçaren llurs cabals en la construc- ció de palaus i cases. Es conserva la de Jeroni Panell amb l'escut i la divisa "Tot per lo millor" i una altra, típic exemple de casa catalana, fou d'un cavaller qui usava la divisa "Ferma Fe".

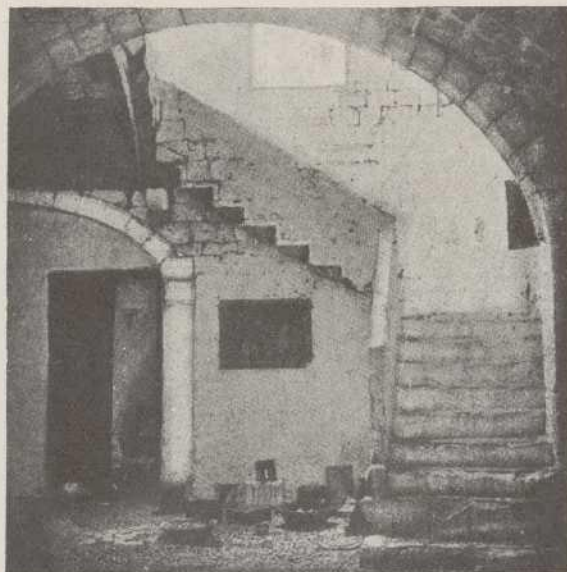
Molts són els monuments que Eulart el docte investigador de l'art gòtic a Xipre classifica entre els de filiació catalana; a Nicòsia, la gran finestra del Palau, un dels portals de Sant Nicolau, una esglé- sia i diverses cases; a Famagosta, el palau del bisbe; a Lapais, el magnífic refectori de l'abadia; a Hagia Napa, l'entrada del mones- tir; arreu capitells i columnes, restes de construccions perdudes, elo- quents testimonis de l'expansió artística de Catalunya fis a l'extrem més llunyà de la Mediterrània.

Es interessant de mencionar el fresc català descobert en el 1849 per l'arquitecte Lisandros Caflanzanglos, anomenat "La Panagia catalana d'Atenes", Madona catalana del timpà del portal de l'església del pro- feta Elies, fundació catalana prop de l'àgora d'Atenes, i el retaule de Santa Caterina en el monestir del Mont Sinai, que Bertoux qual- fica d'obra magistral. Per terminar fruim citant la frase d'un discurs d'un dels nostres més brillants oradors polítics, Joan Margarit, bisbe d'Elua, pronunciat en les Corts de Barcelona de 1456. "...Aquesta és aquella tan benaventurada, gloriosa e fidelíssima nació de Cata- lunya, qui per lo passat era temuda per les terres e les mars... aquella qui aquelles vctustíssima e famosíssima Atenes, d'on és érida tota la elegància, eloqüència e doctrina dels grecs, e aquella Neopàtria havia convertida en llengua catalana".

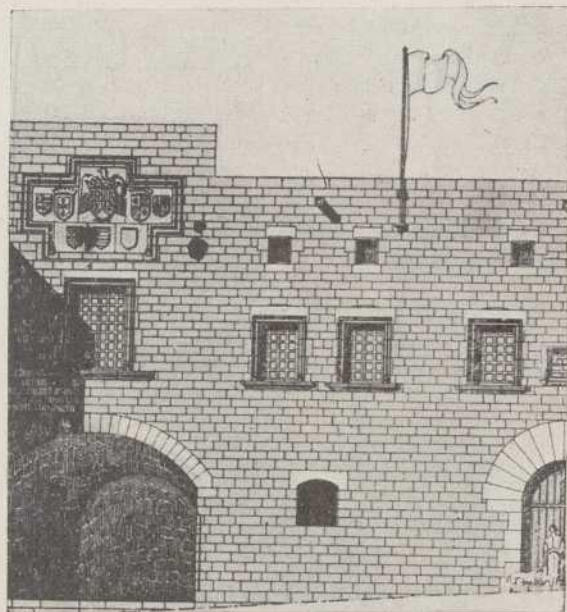
Ramon CANALS.

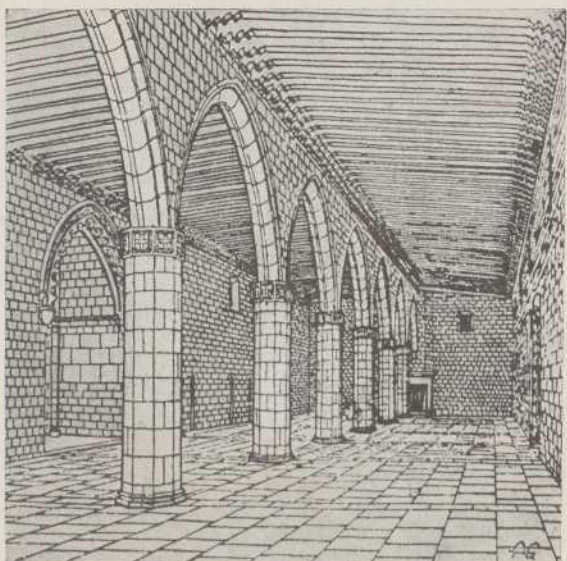
Caravana anant a la Xina. (Carta catalana d'Abraham Cresques. 1375)

Rodes. Pati d'una casa catalana. S. XV.

Rodes. Façana occidental de l'Alberg d'Espanya. (Art. català, s. XV).

Rodes. Gran sala de l'Hospital. (Obra d'arquitectura catalana, darreries del s. XV)

FER ressaltar la forta personalitat d'un artista com la de Jaume Martrus, és avui la nostra tasca i, si no ens manca la memòria per tal fi, seguirem amb fidelitat aquelles emocions sentides en el temps que aquesta figura reflectia al seu entorn tant d'entusiasme.

De molt jove reflexiu i poc disposat a disciplines escolars, va aconseguir, una vegada més dels seus majors, l'assentiment dels seus desitjos d'enfocar la seva vida pel camí de les Belles Arts. Llavors va entrar, com aprenent, al taller del mestre Pauet Carbonell, escultor executant com poès n'hi ha hagut a Catalunya a la darrerà centúria. A càp Pauet — així era sempre anomenat — passa els anys de la seva joventut primera treballant amistats amb tota la joventut del seu temps. El veiem freqüentar el Círcol Artístic, Círcol de Sant Lluç i l'Agrupació d'Artistes, on al vespre dibuixava; però el recordem millor pels carrers, ont realment s'abandonà amb cordial fruïció fent dibuixos de vianants i cap al tard de sis a set de la tarda, esfumant entre la munió d'oients al concert dels cecs de la Plaça Reial. El goig més gran d'en Martrus era viure al carrer. Anant amb

Jaume Mártrus durant una de les seves estades en el camp per assaonar-se d'inspiració.

L'ESCUPTOR JAUME MARTRUS

ell Passeig de Gràcia amunt i nomenaus-ho banc per banc pel nom que havia sigut batejat pel seu grup us distreia i no fallava mai: el banc mullat, el banc dels filòsofs, el banc trencat, el banc d'en Mani, etc.

En aquell temps l'Agrupació, nueli de jovent ben trempada per a prendre l'avançada en la línia de combat que les noves innovacions de l'Art traspalsava el món, feu gestes d'afirmació ben decidits, ensenyant de tant en tant la seva producció públicament. No era estrany sentir distingir-los per *anarquistes de l'art*. Publicàrem una revista que dirigíem tots, i el seu conceller en cap era l'Ainaud, un pintor a la Van Goog, però més que res era un gran carboner. La revista adoptà el nom de *Futurisme*, després de poc temps que Gabriel Alomar havia inventat aquest mot, que donà el tom al món com un llampec. Recordo que es publicaven aquelles coses de Franz von Stuck: *Sensualitat*, *L'Esphinx*, *Llançament del Paradís*, etc. En Martrus en aquell temps s'havia revelat com un gran caricaturista i dibuixava la part festiva de la revista.

De l'Agrupació parlarem un dia àmpliament a les planes de CATALONIA, car tinc esperances, quan tornem al Born, de retrobar allí el ble d'aquelles flamarades que, després de la gran jornada i carregats d'honra, s'agruparan de nou aquells braus per a reposar sota el cel blau i al caliu del nostre sol.

Dos o tres anys en Martrus feu el bohemí per Barcelona. Després es col·locà, com dibuixant, al hospital de Sant Pau, llavors en construcció, a les ordres d'en Labarta, pintor que hi feia els mosaics. Recordo en aquest temps, un dia passant pel carrer major de Gràcia se li apropà un xi-

cot, com d'uns vint anys i li allargà la ma suplicant-li una almoïna i ficant la ma a la butxaca li va donar un duro. Tot sorprès vaig estranyar-me de la seva acció, i em contestà: — ¡Pobre xicot! Potser és un gandul.

A l'any 1908 desaparegué de Barcelona i arribaren noves d'ell de París; cartes escrites per en Macaya i il·lustrades per en Martrus revelaven que els bons amics estaven instal·lats a la ciutat llum i, un xic desorientats al principi, feien via molt estretament. Amb un amic comerciant va llogar un talleret d'un passatge de la barriada del Lion de Belfort, on es trobaven a l'hora del repàs, car era convingut que en Martrus havia de cuidar la qüestió culinària per als tres: Macaya, comerciant i ell. La major part de les ve-

gades, moments abans de començar a encendre foc, era necessari que aquella germanadat tingués consell per a reunir cabals i després pasar a votació el seu destí. Butxaquant els tres, entre trossos de cigar, bocins de llapis i molles de pà, sovint reunien prop d'un franc i llavors en Martrus tenia la paraula: 20 de patates, 20 de pà, 10 de la cansalada, 20 de tabac del que'n daven més. Deu advertir que el dia

(Segueix a la pág. 28.)

Tota l'esveltesa i finor conqueribles reuneix aquesta figura.

Noia caminant, posseint tota la flexibilitat del moviment.

LES ENTITATS CATALANES DE SUDAMERICA

CENTRE CATALA DE BUENOS AIRES

La vetllada íntima anunciada per a la nit del 15 del que som, en el CENTRE CATALÀ estava a càrrec del nostre compatriota el notable violoncel·lista En Ramon Vilaclara, el qual desenrotllà un programa interessantíssim que va porta a la Casa Pàrral del Catalans una concurrència tan nombrosa com no s'havia vist en cap de les vetllades anteriorment celebrades, cosa que demostra l'estima en que es té al nostre eminent artista, no solament entre el públic català sinó entre el públic filarmònic de Buenos Aires, ja que notàrem entre la nombrosa concurrència moltíssims artistes i persones destacades en el món musical d'aquesta ciutat.

El programa, com havem dit, era interessantíssim, sobre tot en la seva primera part, dedicada a Beethoven amb la Sonata op. 69 en *la major*, que Vilaclara interpretà com ell acostuma. Li va valer una sorollosa ovació, sobre tot en el bellíssim tema de l'*Adagio*, que digué d'una manera admirable, secundat correctament en el piano pel mestre Pere Bosc.

Aquesta obra fou la nota artística de la vetllada. La segona part, ja tenia una importància més relativa; ja que es tractava d'obres de virtuosisme, i en aquest terreny ja sabem els mèrits del nostre instrumentista i el seu domini de l'instrument.

Fou molt aplaudit per la netedat i justesa amb que interpretà les diferents obres incluídes, malgrat l'humitat del temps, que ja sabem el que influeix en els instruments de corda.

Els iniciadors d'aquestes artístiques vetllades poden estar satisfets dels resultats assolits, ja que en la nit de referència moltes persones tingueren de romandre a peu dret.

Endavant; treballem per la cultura musical del nostre públic.

INAUGURACIO DE LA TEMPORADA D'ART ESCENIC

Com estava anunciat, el dissabte dia 5 del corrent va tenir lloc en el CENTRE CATALÀ la inauguració de la temporada teatral d'enguany, amb la representació de la comèdia d'ambient estudiantil en tres actes i original d'Alfons Roure, titulada "Corpus!".

La sala d'espectacles, ocupada completament per una gran concurrència, produïa un bell cop de vista i que era a l'ensem com un *avant gout* de l'èxit que assolirà la actual temporada, sempre que hi hagi un criteri clar en l'elecció de les obres a representar.

Precisament — i tenim de parlar amb tota sinceritat — "Corpus!" no ens va acabar de convèncer. Es trasta d'una obra que, encara que escrita fa pocs anys, té tots els tocs simplistes i sentimentals que feien les

delleies dels nostres pares. En efecte, allí hi ha una mica de tot: dels sainets de l'Emili Vilanova, però sense el *métier* del gran costumista barceloní; hi ha també alguna cosa de melodrama romàntic i sentimental, i fins varem creure veure-hi algunes reminiscències de les *Escenes de la vida bohèmia*, de Murger, popularitzades pel mestre

El violoncel·lista Ramon Vilaclara

Puccini amb la seva conegudíssima òpera "La bohème", així com — particularment el final de l'obra — amb "Els chatos", de Muñoz Seca.

No obstant i aquestes petites reserves, la obra va agradar en general, sobretot el darrer acte, el qual, pel seu moviment escènic, fou molt celebrat. Verdaderament, que amb lo ben portada i dirigida que va ésser l'escena del pas de la processó, no n'hi havia per menys. Davant del pas dels gegants per sota el balcó amb el seu acompanyament de les *trampes*, fluiol i timbales seguits pels ganfarrons de les diverses parròquies, amb els seus cors — per cert molt ben afinats — els focs de bengala, el perfum d'encens que envahí tota la sala, les serpentinaes que anaven de balcó a balcó, etc., etc., hom se creia transportat en algun d'aquells pisos de la Barcelona vella, on aprofitant aquest espectacle tant típic i barceloní de la diada de Corpus, s'organitzen aquelles animades reunions mig religioses i mig profanes, però d'un caire tan exquisit.

No és d'estranyar que el públic s'entrengués en trobar-se amb aquestes escenes que li arribaven tant endins de l'ànima i que esclatés amb una formidable salva d'aplaudiments per tal de premiar la tasca de

tots els que hi prenién part — els que es veien i els que no es veien — però que tots en conjunt produïen aquell bell espectacle.

La representació, tenint en compte les dificultats amb els seus diàlegs vius i àgils i el continu moviment escènic, fou bastant recomenabla. Sobressortí, com sempre, la senyora Santo'ària, la qual brodà el paper que li tocà; la senyoreta Ferré, encaixà molt bé el caràcter de nena una mica desenvolta, nerviosa i anemoradissa; la senyoreta Massana, tant en les escenes d'ingenuïtat com en les sentimentals, palesà abastament que hi ha en ella un temperament artístic de molt relleu, i la senyoreta Ginestà, dintre de la brevetat del seu personatge, contribuï a arrodonir el conjunt.

Quant a l'element masculí, tenim de confessar sincerament la nostra agradable sorpresa davant l'actuació del senyor Planas. Serà sens dubte perquè fins ara no havia tingut ocasió de lluir-ho, però el que és en la encarnació de'n Josep, va ratllar a gran altura. Discret i apassionat segons els passatges, es guanyà una merescuda ovació en un parlament del segon acte. El senyor Massana, posant de relleu la seva *vis còmica*, es desenvolupà amb tota eficàcia. El senyor Grajales, jugà amb molta naturalitat el tipus de l'Hilari, el bon burgés satisfet de la vida, que a falta d'altres cabòries, se'n busca en el cultiu de les flors del seu jardí. El senyor Carulla, bo i tocant-li representar un personatge una mica arbitrari (no hi sabem veure perquè té d'ésser tartanut, procediment molt gastat), en tragué un bon partit. Els senyors Ferrer, Mulet i Huguet, també es feren notar.

La direcció escènica, com hem fet esment, molt acurada. Vagi la nostra felicitació al seu director, senyor Arderiu. També la presentació i el decorat, pintat expressament, mereixeren lloances per part del públic, que els acullí amb aplaudiments. Hi afegim el nostre.

INAUGURACIO DEL HALL D'ESTRANGERS

Amb motiu de la inauguració de l'Exposició de Premsa Estrangera instal·lada al Palau de Correus, s'han cursat les següents comunicacions entre la Comissió Directiva del CENTRE CATALÀ i el senyor director general de Correus i Telégrafs:

De la Comissió Directiva del CENTRE:

Buenos Aires, marzo 5 de 1930.
Señor Director general de Correos y Telégrafos. — Presente.

De nuestra consideración:

Habiendo tenido ocasión de visitar algunos socios de nuestra entidad la notable Exposición de Prensa Extranjera instalada en el segundo piso del Palacio de Correos y recientemente inaugurada, esta C. D. se complace en felicitar a usted por tan loable iniciativa, que redundará en beneficio

de la informació en general y singularmente de las cuantiosísimas colectividades extranjeras que conviven fraternalmente con los naturales del país.

Creemos oportuno este momento para hacer llegar a usted la complacencia con que la colectividad catalana, y en especial el CENTRE CATALÀ de Buenos Aires, verían, si ello fuera factible, que entre las numerosas publicaciones de distintos países y de diferentes idiomas que figuran en la mencionada Exposición, se encontraran algunos de los más importantes diarios y revistas, escritos en catalán, que se publican en Barcelona.

Esperando que se interesará usted para que esta aspiración de los catalanes de Buenos Aires sea satisfecha, si ello es posible, y dándole las más expresivas gracias por cuanto gestione en el indicado sentido, nos es grato saludarle atentamente y reiterar a usted el testimonio de nuestra consideración más distinguida. — *A. Guilà*, secretario; *R. Martí*, presidente.

Del senyor director general de Correus i Telégrafs:

El director general de Correos y Telégrafos saluda muy atentamente al señor doctor R. Martí, presidente del CENTRE CATALÀ de Buenos Aires, y al agradecerle vivamente los conceptos contenidos en su carta de fecha 5 de este mes, la que será publicada en el primer número del *Boletín* de esta Administración, tiene el mayor placer en comunicarle que de inmediato ha impartido las respectivas instrucciones a fin de que los diarios y revistas catalanes figuren también en las mesas de lectura del Hall de Extranjeros.

Aprovecha esta oportunidad para ofrecer al señor Presidente y demás miembros de

esa Comisión Directiva, las seguridades de su consideración más distinguida.

S/D., marzo 8 de 1930.
Al señor doctor R. Martí, presidente del CENTRE CATALÀ de Buenos Aires, calle Chacabuco 863. — Ciudad.

NOVES

Torna a ésser entre nosaltres el president del CENTRE CATALÀ, doctor Rafael Valls, qui, junt amb la seva distingida esposa, arribà a Buenos Aires el 8 del corrent a bord del vapor "Campana", procedent de Barcelona.

El doctor Valls ve meravellat del seu viatge, per les belleses que ha pogut palesar tant a Barcelona com a altres contrades de Catalunya que ha visitat. També allargà la seva excursió per terres d'Ibèria i d'Europa, venint molt ben impressionat.

El dimecres dia 16 del corrent va fer-se càrreg de la presidència del CENTRE.

Benvingut sigui.

—Com una ventada malastruga ha transcorregut el corrent mes pel CENTRE.

En efecte, tres benemèrits socis han traspassat durant el transcurs del mateix. Són ells, en Florenci Florensa, qui posseïa el carnet nombre 1 de la entitat, el que vol dir que era el soci més antic; en Joan Casas, qui posseïa el nombre 17, persona conegudíssima a la nostra col·lectivitat per haver desempenyat durant molts anys el càrrec de visitador de malalts de la german-

dat mutual de Montserrat; i en Josep Domínguez, qui era un bon element molt conegut i vell de la casa.

Vagin a les seves respectives famílies les vostres pregones i sinceres manifestacions de condol.

—El membre de la Comissió Directiva del CENTRE don Teodor Banús, ha presentat la dimissió del seu càrrec d'assessor literari del quadro escènic.

LLIBRES

DIARIS i REVISTES

Publicacions Catalanes

NOVETAT EXTRAORDINARIA

CATALUNYA
DESCOBRIDORA D'AMERICA

per R. Carreras i Valls

Val . . . \$ 3.50
correu \$ 0.25

DONATO ALVAREZ 2652 - Buenos Aires

Representant a Rosari - CONRAD TORRA - Rioja 1889

CERVECERIA MUNICH RESTAURANT

LAS MAS INDICADAS PARA LA ESTACION

Pabellón de la Sucursal BALNEARIO MUNICIPAL

SUCURSALES:

{ ONCE, Cangallo 2800. Plaza Once. Gran terraza-jardín. — PALERMO, Santa Fé 4419. Plaza Italia. En pleno aire libre. — AVENIDA, Avenida de Mayo 965. En riguroso estilo Bávaro. — BALNEARIO MUNICIPAL, Avenida Costanera, entre Belgrano y Moreno. Espléndidos jardines sobre el Río del Plata.

Propietario: **RICARDO BANUS**

L' EXCURSIONISME A CATALUNYA

EN començar a escriure avui per primera vegada en les pàgines d'aquesta excel·lent i generosa revista CATALONIA, saludem amb tota la cordialitat de missaga als catalans inconeguts que viuen allunyats del fogar pairal, però que treballen amb afanyosa constància espiritual per redimir una enlairada i noble causa ideològica catalana, i ensems ben humana, com és l'alliberament de la nacionalitat nostrada, a fi que pugui fruir llurs peculiars costums i lleis com té dret a viure per llurs qualitats naturals de jurisdicció i espiritual alhora.

Diriem que tots els caires del saber humà són legals mentre s'emprin noblement i dignament per la consecució justa, per la redemptora aspiració de liberalitat de la nostra collectivitat. L'art, la ciència i la filosofia han d'ésser els elements bàsics que han de guiar i regularitzar les orientacions d'un poble. Cadascun d'aquests factors són fonaments primers i de màxima condició espiritual humana per treballar amb profit per als homes. Ara, però, no ens proposem altra cosa que parlar successivament de l'excursionisme nostrat i de les tasques que ve realitzant.

L'excursionisme català des de la seva fundació, any 1876, ha evolucionat ràpidament envers un concepte d'alta cultura, la qual cosa ha estat la deu inestroncable perquè avui es trobi en la situació d'àmplia expansió d'esperit com és ara, els coneixements geogràfics, històrics, arqueològics, lingüístics, folklòrics, etc. Avui, la representació de la seva suprema autoritat radica en el Centre Excursionista de Catal-

unya, fusió de la primitiva Associació Catalanista d'Excursions Científiques, i de l'Associació d'Excursions Catalana. El dit Centre, podríem dir que és una veritable universitat popular de cultura excursionista guiada pel seu digne president senyor F. Maspons i Anglèsell, amb el qual ens sentim identificats espiritualment per saber orientar l'excursionisme de la nostra terra envers una generosa aspiració de privilegi cultural, la qual cosa hem procurat exposar, defensar i enaltir com a principi immutable, per a encarrilar dignament i humanament el nostre excursionisme, posat que creim sincerament i fermament que és la posició cardinal que li cal, com així ho hem interpretat i declarat amb tota la fidelitat i modèstia en les nostres produccions literàries periodístiques i en els nostres llibres.

Cal preparar degudament a l'home des del punt de vista de la seva constitució integral; ço és, física, moral i intel·lectual, per poder produir un ésser humà amb totes les possibilitats de perfecció ciutadana, a la qual cosa ha de tendir l'home mentre duri la seva existència damunt la terra. Quan individualment l'home aconsegueixi adquirir un utilitatge cultural d'aquesta mena, aleshores caldrà creure amb una collectivitat que estarà preparada amb justesa i ben destrament per als millors afers dels seus destins socials i humans.

Val a dir, com en l'actualitat, l'excursionista no es pas aquell home que capsi-nejava per les carenes de les nostres muntanyes sense cap finalitat pràctica. L'excursionista de l'hora actual és aquell home que en sortir a la muntanya, o a la mar,

en fer una visita a una ciutat, o a una ruralia, no surt amb l'únic propòsit d'enfortir el seu organisme físic o per una curiositat exclusivament; ultra d'això, l'excursionista de l'hora present és l'home que en practicar una excursió, el mena una doble finalitat tothora ben lloable, ço és: l'esplai de l'esperit per un costat, i per l'altra la de recollir la suma de mitjans per la seva cultura física i moral, que és de la fàcil que l'home vigoritza ensems el seu cos i la seva ànima. Els homes formats amb aquesta dual condició són els que calen perquè esdevinguin éssers de robustesa orgànica humana i de vigoria d'esperit, que equival a dir que són els homes de ferma i decidida voluntat i de caràcter íntegre.

Cal veure en l'excursionisme no solament un caire esportiu, sinó que cal mirar-lo com una escala natural que ve a completar l'educació de l'ensenyament que s'ha donat a l'home en l'escola primària, en l'Institut i en la Universitat. El més important que té actualment l'excursionisme a Catalunya, és que es sosté per unes orientacions pedagògiques que és la base d'ensenyament que hom ha de donar a l'home per perfeccionar el seu sentir, el seu voler i el seu pensar, qualitats indispensables per esdevenir un ésser de perfectibilitat humana, i així cal creure que tot redimint-se l'home a sí mateix per mitjà de l'excursionisme, fa que sap infiltrar en l'ànima collectiva del nostre poble una vocació de magnànima ideologia plena de humanitat, ensems que un fervent i perdurable amor per la nostra Catalunya.

F. PUJOL I ALGUERO.

RECORRENT L'EXPOSICIO

(De la pàg. 18)

més de 60.000 espectadors, i adisionant-hi els que s'encabeixen en altres llocs ben disposats arribarem a 70.000, el que fa sigui un dels estadis més grans del món.

La secció principal està formada per una línia recta que té a la part inferior una tirallonga de llotges i a la part alta la tribuna coberta, en mig de la qual hi ha la llotja presidencial.

La secció d'enfront, recta també, no té llotges ni galeria coberta, com tampoc no en tenen les dues seccions curves que tanquen la pista de Nord a Sud.

La superfície del camp de joc arriba a 20.575 metres quadrats que es subdivideixen d'aquesta manera:

Pista per a futbol de 105 × 70 metres. Pista per a rugby. Pista per a salts i llançaments. Pista per a curses d'una llargària de 500 metres per 8.40 d'ample, capaç per a set corredors de costat. Pista per a curses en línia recta de 220 metres.

La tribuna principal té dos amples halls per al públic; té també bar i restaurant.

Als pisos superiors hi ha sales per a la

Prensa, saló de juntes de la Federació de Futbol i Comitè Olímpic Nacional, telèfon, telègraf, escriptoris i quartos de bany.

El lloc on s'ha bastit l'Estadi és un dels més escollits de la muntanya de Montjuïc, puix s'ovira des d'ell tot Barcelona i pla del Llobregat.

Umbràcul. — Es troba davant per davant del restaurant de la Font del Gat. Es de petites proporcions, però ofereix una bonica col·lecció de plantes que exigeixen una cura especial. Darrera té un jardí amb un estany ple de plantes aquàtiques de les més preuades varietats.

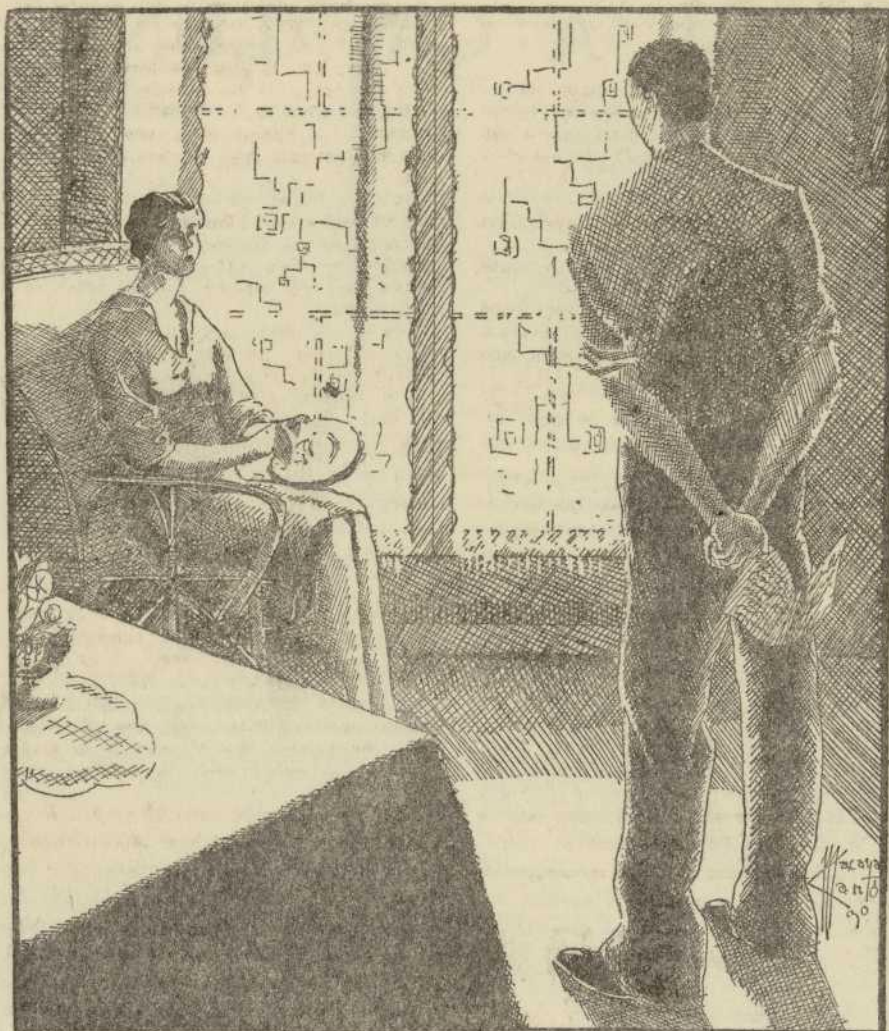
Pavelló del mapa de la península. — Exposava un mapa en relleu a escalar de 1 per 100.000, que ocupa un diàmetre de 21 metres.

Pavelló del tennis. — Té quant es precisa per a jugar els partits d'aquest joc tan arrelat entre nosaltres. Espaiosos són els quartos de vestir, sales de bany i de repòs i el lloc destinat al públic.

Pavelló reial. — Dedicat a rebudes de grans personatges, s'ha bastit en un lloc

privilegiat de la muntanya que permet veure tot el panorama de la ciutat de Sant Pere Màrtir fins al Besòs. Es compona d'un preciós vestíbul, un saló de tapiços, un saló de miralls de riquesa i bon gust que sorprèn, una sala Imperi, una sala armeria i dues cambres per a dormir.

Pavellons particulars. — Són dignes de lloança els de Fill de I. Damians (metalúrgia); Molfort's de Mataró (gèneres de punt); Indústria Nacional d'Automòbils; Chardon (venta de records de l'Exposició); Aigües Litmiques Dalmau; Confederació Hidrogràfica de l'Ebre; Anònima Cros; Regiment i força de l'Ebre; C.H.A.D.E (Companyia Hispano-Americana d'Electricitat) que exposa una important maqueta de la grandiosa fàbrica productora del Port Nou de Buenos Aires, conceptuada una de les més remarcables del món; Comercial Pirelli; Banc Vitalici d'Espanya; Perfumeria Gal; Companyia del gramofon La Veu del Seu Amo; Nitrats de Xile; Companyia de Tabacs de Filipines; Motors Hispano-Suïssa; ploma estilogràfica Waterman, i Establiments Maragall, on s'exposen les més variades obres dels nostres artistes: pintors, ceramistes, moblistes, vidriers, fotògrafs, dibuixants i forjadors.

NOTICIES DE CASA

(El diàleg que sosté el matrimoni és, a més a més de gràfic, edificant en alt grau. Són dos personatges d'una constextura moral idèntica. Per això, després de parlar molt d'un mateix tema, arriben a la conclusió que no és necessari fer-s'hi fort, per allò que sempre hi ha motius sobrests per donar la sensació d'ésser dins el viarany recte).

RITA (Una dona que s'ha casat amb un home de pocs escrúpols). — No sé... Em sembla que els papers que esperes del poble no porten gaire pressa d'arribar...

VICENS (Es un home d'una cinquantena d'anys, ben portats, de vida activa, que ha fet una mena d'axioma d'allò que en diuen treure profit de qualsevol ocasió que es presenti. Quan era a Catalunya ja va donar prova que era posseïdor d'un esperit d'empresa remarcable). — Oh, bé; això serà fins que a mi no se m'afluixi la paciència. (Transició ràpida). No crec pas que els meus germans siguin capaços de no fer-me aquest favor... La sang no pot negar-se així com així!

RITA. — D'altres vegades ja s'han donat a conèixer com si realment no ho fossin. Recordes quan vas demanar-los aquells documents per a vendre la vinya? Sort vas tenir del secretari de l'Ajuntament que va obligar-los...

VICENS. — Sí, tens raó...

RITA. — Tingues en compte el que va dir-te Pasqualó: que els teus germans, com que tu estàs tan lluny, el teu ja ho consideres casa pròpia.

VICENS. — Però això no vol dir que jo hagi deixat d'ésser l'amo de les terres que va donar-me el meu pare. Els béns d'herència són cosa sagrada!

RITA (Amb deix molt incrèdul). — La vida hauria hagut d'alligonar-te una mica més!

VICENS. — Tu sempre estàs a punt per retreure'm allò que hem de deixar per ben mort... Els records, que ho siguin, però, llevat d'això, prou!

RITA (Melangiosa). — Hi ha records que difícilment s'esmoreixen... Repassa la memòria, Vicens...

VICENS. — Ho veus? Sí, ja ho dic jo: amb tu, Rita, o bé s'ha d'obrar d'una manera enèrgica o, al capdavall, has d'arribar allà ont et proposes... Digués-me: què en treurem de renovar les nafres? No comprens que, per més que ens atabalem el cap tot és inútil?...

RITA. — Però si jo no vull renovar nafres. Mira: i ara va pels teus germans: són uns homes que aviat et treuran la cera de les orelles.

VICENS. — Pasqualó és un xerraire que, sols per fer moure la llengua, fóra capaç de bescantar als mateixos sants!

RITA. — Però el cas dels teus germans és únic.

VICENS. — Nosaltres vingam parlar, sense donar-nos compte que no tenen materialment temps d'haver contestat!

RITA. — Els vapors, ara, arriben en dotze dies... Fa un mes i mig que vas escriure'ls!

VICENS. (Que no està per creure amb l'obrar tèrbol dels seus germans). — I, després de tot: refés la memòria i pensa allò que ens hauria succeït si ens hagués faltat l'ajuda d'ells en aquells moments... Això, por sí sol, és prou per perdonar-los qualsevol murrada...

RITA. — En això sí que sou ben germans! Quan es tracta de cobrir una mala jugada...

VICENS. (Com si volgués fer comprendre a Rita que ha de córrer si per cas vol agafar-lo amb una contradicció). — No, dona, no! Veus? Tu ara has perdut allò que podríem dir-ne els estreps. Ja sé que tot ho fas pel nostre bé... Tu ben segur que voldries que tot marxés com tu pretens. No t'hi encaparris, que això dels papers no té molta importància.

RITA. — Si no en té, dones, per què no m'ho has dit abans?...

VICENS. — Què n'hauria tret?

RITA. — Tu, ben poca cosa...

VICENS. — I tu?

RITA. — Jo?... No sé... Mai no n'he tret gran profit dels teus negocis... Ja d'abans d'allò del molí... (Transició). Bah! No val la pena que tracti de fer-te anar pel camí bo.

VICENS (Fa una rialla). — Ah, Rita, Rita! Que n'ets de crehuda... Ja vaig dir-te, en embarcar-nos, que el que vaig fer al poble era el començament. Déu ens guardi del primer pas!...

RITA. — Aleshores no cal que em demanis cap més consell. Perquè veig que tu, en això de la franquesa, ni amb mi, que sóc la teva dona, vols saber-ne res... Potser fas bé...

VICENS. — Ara mateix, Rita, m'has dit que la vida no m'ha alligonat prou... Si vols que en tregui més profit... Em sembla que d'ençà de la nostra arribada al país hem fet alguns progressos. Uns quants anys més i, si per cas tornéssim al poble, només caldria avisar amb temps perquè, a la nostra arribada, ens saludés la banda de música... (Riu)...

RITA. — Però hi ha certes coses que no s'esborren.

VICENS. — Si fóssim uns miserables, no que no s'esborrarien!

RITA. — Vull dir de la consciència.

VICENS. — Ah, això ja és una mica més enraonat...

RITA. — Amb tot el teu caràcter, Vicens, dubto que arribis a oblidar la nostra sortida del poble... Allò no va fer-nos cap favor...

VICENS. — Sempre el mateix!

RITA. — Però si tu m'hi portes.

VICENS. — Bé, mira: deixem-ho córrer, això de la sortida del poble. El que cal és preparar, quan sigui l'ocasió, la nostra entrada.

RITA. — El Pasqualó recorda que encara va dir algunes coses més...

VICENS. — Jo no sé com hi ha homes tan fluixos de llengua... Ell sap molt bé que jo vaig ésser un víctima!

RITA. — Però vàrem haver de marxar...

VICENS. — En el nostre cas, qualsevol hauria fet el mateix: fugir!

RITA. — Ves en compte!

VICENS. — Que per ventura no puc parlar clar amb tu?

RITA (Sorpresada). — Després de vint anys de dir-me'n una de freda i una de calenta et decideixes a ésser franc?...

VICENS. — Sempre ho he estat amb tu. Era qüestió de saber comprendre'm...

RITA (Decebuta). — No, Vicens, no; això no...

VICENS. — I dones, què?...

RITA. — Que siguis un poc persona: res més!

VICENS. — M'agradaria tenir a mà el Pasqualó; veuries com es resoldria aquesta situació!

RITA. — Això raí! Fes-li quatre lletres i veuràs com demà el tens ací. No farà falta, no!

VICENS. — Sí, perquè, fet i fet, convé esclarir això dels meus germans...

RITA. — Ho veus com tu mateix vols i dels?... Els teus germans, tard o d'hora, te la faran.

VICENS. — Bé, demà acabarem d'una vegada.

(Entra un personatge que no parla. Porta una carta un bon ric voluminosa. Es certificada. Vicens, en veure els segells, es dona compte de seguida que és la carta que esperava dels seus germans. Fa una rialla de satisfacció, aquella mena de rialla que surt dels llavis sense cap esforç, però que, tot i la seva simplicitat, té facetes d'incongruències a mig fer. El personatge que no parla se'n va per allà on ha vingut. Aleshores, Vicens, com si se sentís victoriós, desclou la carta una mica nerviosament, tant, que alguns papers li fugen dels dits i van a parar gairebé als peus de la seva Rita. Aquesta els recull i els l'hi dona).

RITA (Com avergonyida pels seus mals judicis). Es dels teus germans?...

VICENS. — Sí!

RITA. — Ja ho he vist. ja!

VICENS (Tracta d'ordenar els fulls que li han caigut a terra. Li costa una mica d'aconseguir-ho. Però, a cua d'ull, va desentranant llur contingut. Per això no porta pressa). — Jo no sé com és possible entendre aquesta mena de lletra! S'ha fet un batibull dels mil diables!...

RITA (amament). — Vols que t'ajudi?

VICENS. — No cal...

RITA. — Per què no vols?...

VICENS. — Deixa'm a mi... Un full, un altre full... Veiam: aquest és la continuació? No! Reira! A aquest pas valdria més que escriviessin damunt paper d'embolicar fideus! Així hi aniria tot! (Sembla que ho fa a posta. Pel seu posat, és fàcil d'endevinar que, abans de posar en ordre els fulls, ja haurà llegit tot allò que hi és escrit). Gràcies a Déu! Bé; escolta, Rita:

passem per alt això de la data i els detalls de salut més o menys eterna que s'escriuen en totes les cartes...

RITA. — Llegeix.

VICENS (Amb posat seriós). — Saps que... La veritat: em diuen unes coses ben estranyes... (Pausa). Qualsevol diria que s'han proposat donar-me un disgust! És notable!

RITA. — Però no llegeixes...

VICENS (Amb ràbia). — Això no pot ésser!... És massa!... Ah, si us tingués aquí prop!...

RITA. — Ja ho veig: els teus germans t'han de dir coses molt grosses, oi?

VICENS. — Figura't! Els poca vergonyes tenen el coratge de bescantar-me, encara!, allò del moli; diuen que jo al poble no puc tornar-hi... Que se'l quedin tot ells!

RITA. — Ai fi de comptes, és el que jo t'he dit sempre: per més diners que tinguis, haurem de fer com si no en toquésim cap.

VICENS. — Es que els descastats s'han repartit com a bons germans les terres meves... Mireu que n'hi ha de púrria pel món!...

RITA. — Jo sempre t'ho deia, això.

VICENS. — Els barruts s'aprofiten del canvi de secretari de l'Ajuntament; ara en tenen un que és més pesseter que l'altre. Per això fa tota classe de bestieses.

RITA. — I s'ha deixat influenciar pels teus germans...

VICENS. — Si només fos això...

RITA. — Encara ha fet més?

VICENS. — A hores d'ara, al poble, tot hom sap que jo vaig valer-me de mitjans un poc il·lícits per fer efectiu cert negoci que tenia de tot menys transacció comer-

cial. No volen comprendre que jo vaig fer-ho sense cap mala intenció... Però la intenció, a fi de comptes, hi era! Tot per bé... Sinó que la gent és feta per amargar l'existència de les ànimes bones...

RITA. — Com tu... Pobret!...

VICENS. — Quasi estie per dir-te que m'hauria estimat més no rebre-la aquesta carta.

RITA. — I això que l'esperaves amb deliri. Et creies que t'havia de deixar el camí obert per al dia de demà...

VICENS. — Ben cert que sí.

RITA. — I el que ha fet, ha estat tancar-te el pas.

VICENS. — Amb pany i clau! I encara venen a dir-me que em doni per feliç; a canvi de les terres, ells han fet de manera que no em reclamés la justícia. Això és mentida! El que volen és que jo no vagi al poble. Així passaran els trenta anys i jo podré tots els drets. Ara sols els en falten deu...

RITA. — I passaran, passaran...

VICENS (A tall de tant se m'en dona). — Que passin! Total, a nosaltres no ens ve res de nou.

RITA. — Ja dius bé, ja...

VICENS. — Es la veritat...

(En acabat de pronunciar aquests mots, Vicens diria's que ha entrat en un període de voluntària depressió. Rita, que comprèn l'efecte que fan certes notícies en el caràcter del seu home, ha anat a preparar-li una infusió, per tal com és necessari deixar-li els nervis amb la màxima quietud)...

J. GRAU-ELIES.

(Dibuix de Macaya-Cantó.)

PEL NOSTRE IDIOMA

EN el nombre de CATALONIA corresponent al mes de Novembre de l'any passat, varem parlar de la s sonora i de la ss sorda. En el nombre de Gener varem tractar del so de la s sonora representat ja per s, ja per z. Ara explicarem l'ús de ce, ci, i de la ç trencada.

La c amb valor de s sorda apareix en un gran nombre de mots i dona lloc a poques equivocacions pel fet que el seu ús coincideix generalment amb el castellà que hem après a l'escola: no s'usa sinó en les síl·labes ce, ci, com en espanyol, i quasi tots els mots que en català presenten ce o ci corresponen a mots castellans que presenten igualment ce o ci: ceba, cebolla; cel, cielo; cedir, ceder; cinquanta, cincuenta; cerra, cerda; cent, ciento; gràcia, eficaçia, diplomàcia, justícia, notícia, carícia, abundància, tolerància, distància, presència, província, nació, etc.

L'ús de la ç trencada ja ofereix més dificultats, i els que escriuen en català cometen innombrables errades en emprar aquesta lletra. Adhuc durant llarg temps la seva ortografia presentava vacil·lacions. Però avui l'ús de la ç està perfectament fixat i no hi ha cap mot dubtós ni amb aquesta lletra ni amb cap altra: en el Diccionari Ortogràfic hi són registrats tots, diguem-ho així, amb llur escriptura recta. No es pot, doncs, al·legar cap excusa. Cal només posar-hi la deguda atenció.

Així com la o amb so de s sorda no

ocorre sinó davant de e o de i, la ç trencada no ocorre sinó davant de a, de o, i de u o bé en final de mot. Mai no s'usa en principi de mot, ni davant de e o de i, ni en síl·laba inversa en mig de mot. Encara cal (llevat d'uns pocs adverbis en ment) fer notar que el nombre de mots que la presenten no és pas excessiu, i que quan apareix davant d'a o, u, correspon generalment a una z del mot espanyol equivalent com: abraçar, caça, peça, calça, plaça, erigó, tragoç, traçut, forçut, i quan és final de mot correspon generalment a una c o a una z del mot espanyol equivalent com: braç, calç, comerg, dolç, feliç, voraç.

Com va dit damunt, la ç no es presenta mai davant de e ni de i: però en les diferents formes d'un mot i dins els mots d'una mateixa família, quan la a, la o, o la u que porten ç davant es tornen e, o bé i, quan la ç final deixa d'esser-ho per l'adjunció d'una e o d'una i, llavors la ç es canvia en c, com en els exemples posats damunt, que fan: abraç, abraçen. caca, caoi, peçes, calces, places, traçets, traçeta, forcejar, braçet, calcinós, comerciant, dolçosa, dolçíssim, felices, feliçíssim, voraçitat.

Donen un regular nombre de mots amb ç els sufixos ança, ença: fiança, confiança, bonança, desplaença, malvolença, etc. Aquests mots amb ç son fàcils de destriar-los dels de la mateixa terminació amb s per tal com aquells s'assemblen amb circumstància, in-

fància, ciència, impertinència; en canvi cança, mansa, pensa, etc., que no pertanyen a aquesta categoria, s'escriuen amb s.

La immensa majoria dels mots terminats en as, is, us, bastant nombrosos, s'escriuen amb s, malgrat que els sufixos de formació dels mots espanyols corresponents presenten z. Però hi ha alguns adjectius en aç, oç, iç; són els de la categoria d'audaç, capaç, perspicaç, veloç, feroç, i feliç, infeliç.

Mots que tot sovint trobem erròniament escrits amb ç o amb c: banús, seqüia, sèver, agràs, barnís, alcàsser, cuscús, alferes, mostassà, tramús, arcabús, arròs, drassana, safata, safrà, assot, sedàs, sanefa, sentinella, sequí, sarbatana, Sardenya, simitarra, serraller, Corsega, corser, quars, dansa, disfressar, escaramussa, escarsella, garsa, camussa, cassussa, genísser, hissar, esquerre, gessamí, llapis, massís, matís, matràs, masapà, masmorra, mescla, mesquí, mesquita, monsó, mosso, orsar.

Melcior CASES.

Fàbrica de Bebidas sin alcohol

"VITTA"

de

JUAN SANMARTI

Avenida La Plata 2253

U. T. 61 Corrales 0711-Cop. T. Patricias 313

L'ESCUPTOR JAUME MARTRUS

(De la pág. 22)

que no tenien paper de fumar, després de passar a votació d'on el treuriem, sacrificaven la cansalada, que era l'ànima de la gurmanda, car la fregien ben rosseta i servia d'oli per a regar, amb el seu suc, les patates que havien bullit abans.

Els postres tenien una gran importància dintre de la germandat i els preniem fora de casa. Sempre, infaliblement es reservaven 10 cèntims per cap, i després de l'apat, tot xino xano, caragolant un cigarret, sortien de l'ombra al carrer i s'encaminaven cap al barri llatí acomodant-se al Petit-Bar que hi ha enfront del jardí de Luxembourg tot parlant d'actualitats artístiques: Cezanne, Toulouse Lautrec, Anglada, Rodin i, sobretot, dels egipcis i primitius grecs, que tant fereixen n'estan els museus de París. La vida els somreia en aquells moments.

L'estada al cafè devia perllongar-se el possible, fins a l'hora de visitar exposicions, si no tenien de mostrar dibuixos a algun director de revista. Quan en Màrtus ensenyava els seus dibuixos al director de *Le Rire*, aquest se'l mirava de cap a peus i li retornava aquells. El paper d'embolicar era del que es servia per fer dibuixos. Un xic de grassa no podia perjudicar el gravat, ni les arrugues eclipsaven la genialitat ni les idees allí plasmades; els directores de revistes són mesquins, incapassos de veure-hi més enllà del nas! Volien millor una cartolina eurosament llepada, i les idees havien d'entrar als sentits dels nyèbits i les raspes. De fracàs en fracàs, el nostre artista, mal entès pels que l'haurien bé pogut explotar, s'anà abandonant i ja el vèiem amb una barba negra i descuidada, acurrucat en un recó d'aquell París silenciós i de tragèdia, perdent els ànims per lluitar amb tant d'imbècil com pul·lula pel món...

A la caiguda de la tarda anava al taller a treballar un poc, ordenar els croquis impressionats al carrer i compondre dibuixos. En arribar el seu amic el trobava enganxant dibuixos a la paret amb una molla de pà mastegat, omplint tota la paret d'apunts i composicions que aquelles hores de soletat li inspiraren. L'entusiasme d'en Macaya era llavors indescriptible; gestos ben vistos, siluetes comprimides i carotes ridícules d'aquella gent que no té altra cosa que un cap de sigró, una butifarra per nas o una carabassa sobre les espatlles. El bon humor d'en Macaya aviat s'apagava en esguardar al fons del taller i veure que els fogons no tenien res de decoratiu per amansir la gana que l'exercici de set hores d'interminable excursió, a la caça del franc, li havia despertat. Un renece caragolat pel *chef de cuisine* que, encès d'ira condemnava l'humanitat entera i els ases que la representaven, retronjava en aquella habitació, ara amable refugi dels

desesperats amics, que tant els unia la gràcia com la dissort. Cap no havia venut en aquella jornada, i no podien restaurar-se com al migdia amb aquells saborosos elements que havien produït el més substancial poema. Una nit més amb fret al llit i l'enteniment clar, no alteraran pas molt el ritme d'anterior abstinències...

L'inquietud dels homes ha de donar un dia el seu fruit, i suava es presenta per en Màrtus un bell moment per afirmar la seva personalitat com distingit observador i irònic dibuixant. Un editor de París funda una revista, i són encomanades a ell les cobertes. No solament a París es parla d'en Màrtus; s'agotaren tot seguit al kiosc francès de la Rambla els nombres de *Comica*, car el nostre paisà feia gala de disputar-se un lloc com l'ostentava en Guibranson al *Simplissimus*, davant d'una revista d'un sabor eminentment llatí. La retribució que percibia el nostre dibuixant, segons aquells rumoreigs tan castiços i antipàtics de les nostres clàssiques capelletes, pujava molts mils.

En esclatar la guerra, es torna a esfumar per Barcelona, car pren peu una nova generació, i es qüestió de fer-li pas amb l'enbranzida que porta. En Juli Vallmitjana, joier, escriptor i el més amic dels gitans, l'agafa pel seu compte i li fa joies. Sis o set anys roman silenciós i aburgosat modelant medalles i objectes per fondre en plata, sense trascendir el seu nom en els cercles d'art. A la fi ha trobat la seva mitja taronja i es casa amb una distingida empordanesa; la parella entreuen un camí per enfocar, sòlida i ràpidament, els pràctics destins. S'encaminen a l'Àfrica i s'estableixen prop del Camerun ont triomfa econòmicament explotant unes plantacions de cacau. La ciència dels negocis sembla que a un esperit de la pràctica d'en Màrtus no l'ilumina amb tota fidelitat i abandona a destemps el que uns mesos abans l'hauria independitzat econòmicament.

Amb nou impuls torna a Barcelona i se'n va a reposar una temporada a Olot amb la família, on neix de nou l'escultor que hi havia en ell. Cal defensar-se de nou i prendre l'ofensiva, car les responsabilitats han crescut i seria erudel no donar el braç a tòrcer no fent les concessions que sempre havia negat. La casa Vaireda el contracta com modelador i realment executa unes imatges per aquesta gran fàbrica de san'ts que bé podem dir que refan amb nou esperit el gran prestigi que de tants il·lustres anava tenint. Com que a casa hi ha uns fillets que estima molt, cal refermar i consolidar la seva posició ben sàviament, i executa en el silenci del poble empordanès, entorn dels seus, unes belles escultures per exhibir-les al gran públic. Darrerament Barcelona ha vista a les sales de les Galeries Areñas S. A. les seves obres, havent me-

rescut l'estima i cordial acceptació de la gent de bon gust. Algunes de les escultures ací les teniu; són bons exemples de masses ben ordenades amb sentit. Els contorns juguen bé en l'espai que els envolten i es veu que sap, com bon escultor, que les formes es poden inflar i mai a la baixada d'un bony deu perllongar-s'hi una concavitat sinó que els contorns escultòricament s'ordenen amb convexitats. Les dintorns, si no son d'una decisió de plans ben enèrgica, prets com formes donatellesques, tenen la suau harmonia d'alta escola. Cada sole traçat pel seu cisell en la pedra o en el fang és ben meditat i necessari.

Molt de temps hem esperat i no hem dubtat mai d'una manifestació d'en Màrtus com la que ha donat el mes passat al nostre poble. A un temperament del tromp del nostre artista, el silenci és conscient fermentació, que donarà, n'estem segurs, per glòria de tots nosaltres, el fruit més preuat.

En el cel de les Belles Arts ha aparegut una nova llum de color ben definida, que el temps anirà aclarint per brillar amb tota l'esplendor.

Bevinguda sigui!

URBICI.

CASA FITO

Lima 629 U. T. 38, Mayo 4553

CORSES — FAJAS — CORPISOS

ARTICULOS DE CALIDAD

PRECIOS MODICOS

Lo
mejor
en

Alta Calidad

Importadores:
Zabaleta, Mas y Arando
Rivadavia 378

ALINA, reina de Terrània, no era feliç. La causa de la seva infelicitat, era no poder ésser mare. El seu august espòs, es neguitjava d'allò més i veia amb mals ulls, ço que gaudien cortesans i plebeus, i que a ell — tot un poderós monarca — natura li negava.

El "què s'hi farà" o el "què hi farem" eren frases que en llavis d'un sobirà, no esqueien pas. "Heu de fer" o "s'ha de fer" eixos eren els mots que emprava la seva reial indignació. I Alina, la tendríssima Alina, plorava constantment la seva dissort.

En tot el regne, no quedava recó ni reconet, que no hagués estat escorcollat, en la reserca d'un consell o remei que dugués pau i benestar als sobirans. I Alina, es volia morir. — "Ai, si el bon Déu fes el bé d'emportar-se'm..." Així es queixava un jorn plujós, tristici, amb la cambra mig fosca i els ulls fits a la llunyania grisa, que la seva animeta ausiava volar-hi. Sentí trepig i es girà, per veure qui venia. Era la cambrera major, la qual, després de set reverències, digué:

—Majestat...

—Parla.

—Una dama bellíssima, que diu venir del regne d'Illusònia, demana la vostra audiència.

—Fes-la passar.

Entrà la dama i ja davant de la reial presència, s'expressà així:

—Majestat... So la fada Lídeli. Comoguda pels vostres sofriments, vine a posar-hi remei.

—Que la Gran Bondat, us escolti.

—De tots els colomars del vostre regne, en fareu treure un colom. Per espai d'un mes, no us alimentareu d'altra cosa, que de llurs cors. Un sol colom deixareu viu. Aquest, el tractareu vós mateixa i d'ací a un any podreu fer ofrena al vostre august espòs, del fill que tant desitgeu. El príncep vidrà al món amb un cor marcat al pit, el qual cor serà el ver reflex del colom que us quedarà viu. Us recomano que no manqui res al colomet i... ai del qui l'arribés a matar, car el vostre fill, tot seguit moriria.

Dites eixes paraules, la fada Lídeli s'acomiajà de l'augusta dama, emprenent la tornada cap al regne d'Illusònia.

:: :: ::

L'esdeveniment es produí amb tota exactitud. En complir-se l'any, la reina

**Per M. BANDRANAS PALA
DIBUIX DE ELISEO MACAYA**

Alina donà a llum al príncep Cor de Colom.

Des de les esposalles reials, Terrània no havia viscut les hores d'entusiasme i de joia que es produïren pel naixement del príncep. Brandaren les campanes de tot el regne i per espai d'un mes, els terranians oblidaren llurs quefers, lliurats a tota mena de diversions i espectacles.

:: :: ::

A mida que el príncep anava creixent, més i més la reina s'entristia. De la vida del colom depenia la del seu fill i aquesta preocupació li llevava el repòs i no la deixava viure. Més d'un cop, el príncep la trobà plorant i el príncep plorà amb ella, en resistir-se la mare a confessar-li la seva pena.

Matí i tarda, els dos, de bracet, anaven a veure el colom i s'hi passaven hores i més hores. I el príncep s'hi migrava. Mil vegades havia preguntat a la mare el perquè de la seva estima al colomet. I la mare, callava. I poc a poc, ell, de tendríssim i candorós, es tornà aspre i eixut. I no pas per gelosia del colomet, no, que d'afalacs no li en mancaven.

En comprendre la reina que el seu fill es fonia per saber el que ella callava, no es pogué aguantar i un jorn li confessà

el secret de la fada Lídeli. ¡Ni mai que li hagués dit!... Des d'aleshores, l'obsessió els perseguí als dos i ja no hagué pau ni repòs enlloc.

:: :: ::

Una tarda que mare i fill guaitaven el colomar des d'un finestral del palau, el príncep es sentí com una mullena al pit i en treure's la roba, mostrà a la seva mare el cor que li sagnava. Es posaren pàl·lits tots dos. Units en una forta abraçada, restaren muts llarga estona, fins que l'espetec d'un tir els deixà esglaiats.

—Mare, estic ferit. Han ferit al colom.

I es palpava de dalt a baix, cercant-se la ferida. I en dar-se compte que no havia estat ferit caigué abatut en els braços de la seva mare.

:: :: ::

Quan el príncep reaccionà, el sol anava a la posta.

A besades, la mare li eixugà les llàgrimes, que li regalimaven rostre avall.

—Mare, ans que el sol

s'acluqui, vull veure el colom.

—No et convé, ara, filllet meu.

—Mare, acompanyeu-m'hi.

I la mare li acompanyà.

:: :: ::

Com si els estés esperant, el colomet no havia anat a jòc encara. Feu un "coco" alegroi i es deixà agafar pel príncep. Mentre l'amanyagava, l'acostà a la boca de la seva mare, dient-li:

—Feu-li petons, mare.

I quan les tres boques estigueren juntes, el príncep estrenyí amb força el coll del colomet i caigueren morts als peus de la reina.

...I el sol s'aclocà.

:: :: ::

La mort del príncep Cor de Colom repercutí a Illusònia, i Lídeli, altra volta commoguda, es presentà sobtadament en el lloc de la tragèdia, quan ja la dissortada reina anava a completar-la.

Retornà la vida al príncep, esborrant-li per sempre del seu pit la marca fatal. Esfumà a mare y fill el record del passat, perquè mai més no haguéssin esment de la dolorosa tragèdia.

A la mort del rei, el príncep el succeí en el tron i contén d'ell, que fou un monarca espill de virtuts, estimadíssim dels seus súbdits i admirat per tots els monarques de la terra.

NOTICIARI DE CATALUNYA

Lleida

Segueix amb activitat l'enderrocament de la vella estació. Les obres es realitzen ràpidament per a establir noves vies que es fan indispensables per la circulació dels molts trens que passen per aquesta ciutat.

Als pobles de Canejan, Bordes, Arites i Salardú s'ha inaugurat la cantina escolar on mengem els nens de les cases de pagès escampades pels voltants.

Es digna d'elogi la conducta dels mestres, els quals empenen tot llur zel perquè la dita organització respongui als fins per als quals ha estat creada.

Un fort temporal de neu i d'aigua ocasionà uns danys considerables a tots els pobles de la Vall d'Aran, particularment a Canejan, on han quedat destruïts els camins veïnals i les propietats particulars han sofert greus perjudicis.

A causa de trobar-se obstruïda en diversos indrets la carretera de l'Estat, fa tres dies que no passen els autos de servei i no es rep el correu, el qual es troba detingut a la propera vila francesa.

Els perjudicis ocasionats per aquests temporals pugem alguns milers de pessetes.

Cornudella

Aquest Ajuntament ha presentat a la Divisió Hidràulica de l'Ebre un projecte de portada d'aigües per al proveïment del nostre poble.

Les aigües han d'ésser preses del lloc conegut per Fontscaldes, del terme de Ciurana, en quantitat de 0'08 litres per segon.

Valls

L'Ajuntament local ha pres l'acord de despenjar del saló d'Intervenció un retrat que hi havia d'en Martínez Anido, el qual retrat serà retornat al seu propietari.

L'esmentat retrat fou col·locat per l'ex-interventor del nostre municipi senyor Jesús Horta, qui hagué de dimitir el càrrec.

En el saló d'espectacles del teatre Principal, se celebrà un concert per la pianista francesa senyora Lucie Caffaret.

La interpretació de la meritíssima artista produí una agradable impressió entre els assistents.

Girona

Donà una conferència a l'Ateneu d'aquesta ciutat el senyor Rafel Massot sobre "Els banys àrabs de Girona".

El públic fou nombros i aplaudí al conferenciant.

A la mateixa entitat ha estat inaugurada l'exposició de paisatges de Banyoles i Besalú, del jove pintor Josep Cruells.

Montblanc

La Federació Agrícola de la Conca de Barbarà ha celebrat una importantíssima assemblea, que presidiren els senyors Josep Cabessa, Albert Talavera i altres.

El teatre de l'Orfeó estava ple de representacions de Societats i Sindicats Agrícoles i gran nombre de viticultors.

Després del discurs del president i d'exposar-se l'actuació de la Federació durant l'any, els senyors Miró Esplagues, Jaume Foraster i Albert Talavera, pronunciaren discursos sobre organització agrícola i vitícola, l'actual qüestió vitícola i solucions per a remeiar-la.

Castelló d'Empúries

S'ha fet ja la prova del servei de conducció d'aigües a la població, que ha estat una de les empreses més vives dels ajuntaments de la dictadura d'aquesta vila.

El resultat de la prova ha estat tan desastrós que el veïnat viu en constant alarma sobre l'actitud que va prenent el nou Ajuntament en relació amb la conducta dels seus immediats predecessors.

Segons tenim entrés, els treballs executats per al servei d'aigües a Castelló pateixen de defectes d'impossible arranjanament, puix el dia de la prova els carrers quedaren materialment inundats de resultes de la lamentable canonada de conducció.

Pobla de Lillet

Els joves de la societat Flor Comercial, d'aquesta vila, s'han emprès la tasca d'organitzar un cicle de conferències durant l'actual temporada de Quaresma. La inauguració i primera conferència anà a càrrec de Domènec de Bellmunt, el qual desenrotllà el tema "La cultura general de Catalunya i la joventut".

Vilafranca del Penedès

Vingué en aquesta vila, per tal de donar una conferència, el senyor Joan Casanoves, acompanyat dels senyors Lluhi, Vallescà, Casanella i d'altres advocats i amics representants de la intel·lectualitat i del partit d'Acció Republicana.

Fou nombrosíssim el públic que acudí a l'estació a rebre al conferenciant, que fou ovacionat durant tot el camí fins al local del teatre Principal on havia de tenir lloc la conferència.

El teatre era ple a vessar i l'expectació despertada per l'anunciada conferència era gran.

En aixecar-se Jaume Casanoves a parlar, fou ovacionat.

La conferència rublerta de belles imatges en defensa de la llibertat de Catalunya i de la República, fou interrompuda moltes vegades per grans aplaudiments. Acabà el seu parlament fent

un estudi de les necessitats polítiques i de les obligacions del Penedès i marcà el camí per a resoldre-les i assolir els seus desigs.

No cal dir com fou ovacionat el senyor Casanoves en acabar el seu parlament.

Ja s'han tornat a reempendre les obres de reparació del quilòmetre de carretera de l'Estat que passa per l'interior de la població.

Feia molts dies aquestes obres estaven paralitzades.

Els primers d'abril serà traslladada l'Administració de Correus al carrer General Cortijo.

L'administració posà a coneixement del públic que els autòmibus que fan el servei de passatgers de Vilafranca a Vilafranca portaran correspondència també per les estacions del trajecte: Canyelles i Sant Pere de Rives.

Figueres

Ha estat visitadíssima i unànimement elogiada la interessant exposició que l'agrupació de joves titulada Amics de les Arts ha obert a la Sala Edison i en la qual hi ha un conjunt de quaranta vuit obres.

Com a conseqüència de la fugida d'alguns reclusos del penal d'aquesta ciutat, s'ha fet una visita d'inspecció al dit centre penitenciari. Es d'esperar que aquesta inspecció no s'haurà reduït a depurar les responsabilitats de la fugida, sinó que tindrà eficàcia pel que es refereix al tracte.

Dels sis presos fets escàpols, tres encara no han estat trobats. Sofrien fortes condemnes per delictes de caràcter social.

Mallorca

L'Associació de la Premsa acordà en una de les seves darreres juntes generals demanar al govern que sia concedida la medalla del treball a Josep Tous Ferrer, soci honorari de dita entitat i director propietari de *La Ultima Hora*.

Com cada any, l'Orfeó Mallorquí, la nostra benemèrita entitat coral, ha organitzat per la temporada de Quaresma una sèrie de concerts que tenen lloc cada diumenge al cap-vestre, i dels quals uns són a base del mateix Orfeó i altres són a càrrec d'un quartet o tercet.

El primer concert d'enguany donat per la massa coral fou una clara i patent demostració de què cada dia l'Orfeó es troba en un pla més elevat i més competent.

A més, estrenaren el dit dia algunes cançons que foren molt celebrades; i el públic aplaudí llargament tant els cantors com llur infatigable director, el mestre Sebastià Ramis, que tant ha contribuït amb la seva encerta-

da direcció i treballs a l'actual gran de prosperitat i prestigi artístic de l'Orfeó.

Durant uns quants dies han estat fondejades a la nostra badia les divisions de l'Atlàntic i del Mediterrani de la flota de guerra anglesa amb motiu de les maniobres realitzades pels voltants.

Sant Feliu de Guíxols

Durant el mes de febrer ancoraren en el nostre port, set vapors espanyols, cinc d'anglesos, tres de suecs, dos nord-americans, un italià i un norueg.

Quant a velers, solament ens visitaren el "Comercio" (quatre vegades) i el "Joven Paquito".

Ha estat acollit amb visible simpatia per part de tots els guixolencs, el fet de què les empreses del Saló Novetats i del Saló Guixolenc, hagin emprat el català en la redacció de llurs programes, cosa que no havia estat permesa, a Guixols, durant el temps de la dictadura.

Sabadell

Ha estat aixecada la clausura que pesava sobre l'entitat "La Gremial". Autoritzat el seu funcionament, arbitràriament prohibit farà prop d'un any, a conseqüència de certes manipulacions de les llavors primeres personalitats polítiques de la nostra ciutat i originades en virtut d'una lògica desatenció a determinades proposicions que aquelles formularen als dirigents de l'esmentada entitat.

Ha despertat un gran interès el concert que hi ha anunciat, al teatre Euterpe, en el qual tenen de prendre part el violinista J. Manén i la nostra orquestra "da Camera".

Vilanova i Geltrú

Convindria a Vilanova actualment—ja que l'Ajuntament passat no ho va saber fer—una completa urbanització del que em diem plaça de l'Estació, o sigui el lloc on moltes vegades la xicalla hi va a jugar a futbol, ja que per al foraster que no ha vist encara Vilanova causa molt mal efecte el veure al davant del magnífic Museu Balagner un camp, on l'herba hi creix, on una munió de pedres resten escampades allà...

Tarragona

Entre els elements sportius locals ha causat gran satisfacció el fet de que l'equip primer del Tarragona F. C. hagi conquerit brillantment el campionat interprovincial de futbol, en vèncer al Reus Deportiu per 2 a 1.

Es ja un fet que l'entitat local de turisme TAU, S. A., ha quedat encarregada de organit-

zar els serveis de custòdia i visita de la pedrera romana del Clot del Medol, on seran establertes algunes millores per a més segura conservació d'aquell interessantíssim lloc i per a major comoditat dels visitants que gaudiran d'unes facilitats que fins ara no han existit.

Hi haurà servei permanent de guia-cicerone, nou camí d'accés, una dia franc a la setmana per a visitar el Clot, i els altres dies ho m pagarà una petita quota com a preu de l'entrada.

L'Ajuntament ha donat permís a Josepa Pasqual, per a construir un xalet a la carretera de Barcelona. Aquest és el tercer dels xalets bastits en poc temps en aquell bell indret de la ciutat, que està cridat a un esplèndid esdevenir per la seva magnífica situació.

Toquen a la seva fi les obres del nou i vistós edifici bastit a la Rambla, amb façanes a aquest passeig a l'avinguda de Ramon i Cajal i carrer de Colom. Per la bellesa de les seves línies contribueix notablement a l'ornatge d'aquella part del passeig, on ja el magnífic edifici estil renaixement del Banc d'Espanya hi posa una nota de modernitat i riquesa.

Al carrer d'Estanislau Figueres han començat les obres de construcció d'un nou convent, per a les monges dites "de la Vetlla".

Amb aquest seran sis els convents que hi haurà en una zona relativament petita de l'Eixample de la ciutat. D'aquests sis, quatre són de nova construcció.

A la banda de darrera d'una làpida de marbre que hi havia al vell edifici de la Comandància de Marina, ha estat descobert, en arrencar-la del seu lloc, un frontal gòtic format per una interessant agrupació d'elements decoratius a base de figures geomètriques. Entre aquells figuren dues creus gòtiques, tancades dintre altres tants cercles.

La troballa té importància arqueològica per no existir als nostres museus cap més exemplar d'aquest gènere d'escultura de l'època visigòtica.

Vendrell

El dimecres 12 de març, tot d'un cop es girà un vent huracanant que produí a vila i la comarca greus perjudicis capolant l'arbrat i fins i tot arrencant alguns arbres.

A vila revestí una força poques vegades igualada; aixecà bona part de la teulada del Born i del celler de càl Alegret a la carretera de Santa Oliva, tirà a terra part de les tanques del camp d'esports, unes reixes de l'hort de l'Hospital i féu bona trencadissa de vidres, xemaneies i claraboies. A la veïna platja de St. Salvador arrencà un gros eucaliptus de la plaçeta de l'Ermida i feu caure del tot un gran cobert per a garatge fo poc bastit pels voltants.

EFEMÈRIDES MES D' ABRIL

1635. Dia 17. Es dicten a Barcelona lleis contra la prostitució, i es crea el càstic dit "Boria avall".
1798. Dia 26. Estrena a Barcelona de l'òpera *La pietra simpatica*, del mestre Silvestre Palma.
1816. Dia 26. Estrena a Barcelona de l'òpera *La cambiale di matrimonio*, del mestre Rossini.
1823. Dia 16. Es afusellat a la ciutat comtal el bisbe Estranch.
1824. Dia 13. Naix a Barcelona l'eximí músic-poeta, fundador dels orfeons de Catalunya, Josep Anselm Clavé.
1830. Dia 26. Estrena a Barcelona de l'òpera *Gli arabi nella Gallie, ossia il trionfo della Fede*, del mestre Pacini.
1832. Dia 5. Mor a Terrassa el distingit organer català Josep Marinella, pvre.
1835. Dia 12. Naix a Barcelona la famosa cantatriu d'òpera Carmelina Poch.
1867. Dia 18. Naix al Masnou l'eminent mestre Lluís Millet, fundador i director de l'Orfeó Català.
1877. Dia 12. Mor a Barcelona el reputat mestre de música català Pere Abella.
1910. Dia 19. Mor a Barcelona l'intel·ligent geòleg i distingit escriptor català Mossèn Norbert Font i Saqué.

No pararen pas ací els estralls, ja que mentre feia tant fort vent passà per l'indret de la via de Vilanova l'avió 25-3 T. P. P. 606, de la companyia aeropostal Latecoere, que venia de Casablanca (Marroc) i es dirigia a Barcelona, i el temporal l'obligà a aterrar per l'impossibilitat de sostenir la direcció i va caure prop de la masia coneguda per càl Català, sofrint l'aparell averies de consideració encara que, sortosament, sense conseqüències per als seus tripulants; el pilot fou recollit per un veí qui amb el seu auto el traslladà a vila.

L'aparell ha estat desmuntat i traslladat a l'estació aeronàutica del Prat.

El canvi de les autoritats municipals s'ha efectuat amb tota tranquil·litat. S'ha de fer constar, però, que els elements imposats a vila per la dictadura, qui sap si per falta d'ambient, no abusaren dels seus càrrecs.

Com a cas curiós, direm que malgrat la forma arbitrària emprada pel govern per a la constitució de l'Ajuntament, tots els seus components són republicans.

El dia 4 de març, aniversari de l'entrada de les forces carlistes a aquesta vila, s'havia organitzat un acte públic en el qual en Rovira i Virgili havia de donar una conferència. A darrera hora, i quan ja l'orador es trobava ací, fou sospès per les autoritats provincials.

No obstant, aprofitant l'acte de depositar corones en el sepulcre que guarda les restes dels que moriren defensant la llibertat, el director de *La Nau* pronuncià un bell parlament encoratjant als vendrellenes a seguir

les petjades dels seus avantpassats en defensa de la dignitat ciutadana.

La Reial Societat Filarmònica de Londres, acaba de nomenar membre honorari de la mateixa al mestre Pau Casals. Es aquesta entitat musical la més antiga i important del món, i ja en 1915 otorgà a en Casals la medalla d'or de Beethoven que posseeixen molt pocs homes.

També l'Escola de Violoncel de Londres li ha otorgat el títol de Patró de la mateixa.

Campdevàno

Ha plogut en abundància i el temporal ha causat danys de consideració.

En l'única del port de La Cabreta, caure unes pedres, trencaren les línies de conducció d'electricitat del ferrocarril; els esmentats cables caure, feren contacte amb els fils de la línia telefònica i es produí una forta descàrrega que destrouà el telèfon d'Illa.

El canal de la fàbrica de carbur de la "Compañía de Aluminado por Acetileno", quedà intereceptat a causa de l'esllevisada de terres i s'esbotzà per una de les voreres, i per aques-

ta causa els treballs quedaren paralitzats, com així també els de la fàbrica de ciment Illa i Companyia.

Al lloc conegut pel nom de Les Roques de la Sal, es despreguà una roca de gran tamany i caigué a la via ferrada. Per aquesta causa els trens de Puigcerdà sofreixen grans atrasos, motivats pels transbords.

Les pedreres de guix han quedat també plenes de runes que perjudicaran durant molts dies el treu l'esmentat producte.

Al cap d'avall del carrer de l'Arrabal hi hagueren diverses esllevisades; afortunadament no han causat danys personals.

Olesa de Montserrat

Ha començat la propaganda de la Passió.

Els designats per això han començat a recórrer els pobles comarcans repartint prospectes.

Igual que els anys darrers, les companyies ferroviàries concediran facilitats i alguna rebaixa de preu durant els dies 16, 23 i 30 de març i 6 d'abril, que són els dies designats per les representacions d'enguany.

Una de les primeres disposicions acordades per l'alcalde senyor Matas i el nou Consistori, ha estat la de que es facin els pregons en català. Els felicitem, si més no, per no fer patir al pregoner pronunciant les crides en una llengua que no es la nostra.

Mataró

A la Societat Ateneo, donà la seva anunciada conferència sobre "Cultura i civisme en els seus múltiples aspectes", el doctor Leandre Cervera.

Feu la presentació el president de la entitat, senyor Martorell. L'acte fou molt concorregut i l'orador molt aplaudit.

Ha estat inaugurada a la Sala Altabella l'exposició preparada per la Societat Artística Literària, del jove pintor V. Solé Jorba, que presenta 28 teles de magnífic colorit, que han meregut molts elogis.

**8 HERMANOS
FREIXAS Y CIA B. AIRES**

PROVEEDORES DE LA REAL CASA

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 2°.

U. T. 88, Mayo 6898

Dr. José Alberto Sená

OCULISTA

Enfermedades de los ojos. Operaciones.
Lentes

TUCUMAN 1061

U. T. 37 Rivadavia 6054

DE 15 A 17 HORAS

DR. RAMON MARTI

Profesor suplente de la Facultad

ODONTOLOGO

ESMERALDA 83, 2.º p.

U. T. 38, Mayo 2261

Consulta de 14 a 18

PELETERIA

— DE —

Maximiliano Pérez

Cerrito 115

U. T. Rivad. 3411

ESCRIBANIA

WRIGHT-ROMANELLI

REGISTRO N.º 32

Diagonal Sáenz Peña 628, 2º.

U. T. 38, Mayo 6898

*Mejore***EL CONFORT
DE SU HOGAR:****INSTALE UN CALEFON ELECTRICO**Pida informes y demostraciones prácticas
en nuestra casa central y sucursales.*Compañia*
HISPANO-AMERICANA de ELECTRICIDAD**LA PANIFICADORA
"EL MORTERO"**

Forn i Pastisseria completa

Cases en la Capital

San Juan 1271 - Guardia Vieja 3759
Gallo 761Varies Sucursals en l'interior del país
Telèfons: Unió T. i Coop. T. en totes
les cases.**FABRE, AMAT i MONTSERRAT****TALLERES GRAFICOS
"DAMIANO"**Revistes, Catàlegs, Bicromies,
Tricromies, Treballs comercials
en general. — Impresors de
"CATALONIA."

CORRIENTES 489

U. T. 81, Retiro 2952

D
230